

BEDREIGING, OPPORTUNITEIT OF WEERLOZE SLACHTOFFERS?

EEN ONDERZOEK NAAR DE EVOLUTIE VAN HET
VLUCHTELINGEN- EN MIGRATIEDISCOURS IN HET
EUROPEES PARLEMENT SINDS DE VLUCHTELINGENCRISIS
VAN 2015

Wetenschappelijke verhandeling
Aantal woorden: 21 054

Sam Taveirne

Stamnummer: 01601466

Promotor: Prof. dr. Hendrik Vos

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting EU-Studies

Academiejaar: 2019-2020

Abstract

Evoluties in rapportering door nieuwsmedia over vluchtelingen en migranten werden uitgebreid bestudeerd sinds de recente vluchtelingenproblematiek. Ons onderzoek naar evoluties in het vluchtelingen- en migratiediscours van de Europese Volkspartij (EVP) in het Europees Parlement (legislatuur 2014-2019) gaat na of er zich in deze groep gelijkaardige dynamieken voordoen, door een *directed content analysis* van 149 parlementaire vragen van de EVP-fractieleden. De waargenomen verschillen wijzen evenwel niet op een evolutie doorheen de tijd, maar hebben uitsluitend te maken met landengroepen. Oost-Europese EVP-leden focussen uitzonderlijk sterk op veiligheidsrisico's als het over mogelijke negatieve gevolgen van de instroom gaat en hebben minder aandacht voor het humanitaire aspect. Italiaanse en Griekse EVP-leden onderstrepen de verantwoordelijkheid van de EU in het bijstaan van de zwaarst getroffen landen, naast het humanitaire aspect. Verder ligt bij zowel de Oost-Europese als de Griekse en Italiaanse EVP-leden de focus sterk op het intern Europees management, waarbij er nauwelijks oog is voor het management van de vluchtelingencrisis buiten Europa. Noord- en West-Europese EVP-leden hebben daar veel meer aandacht voor. Dit onderzoek maakt duidelijk dat de bevindingen uit het uitgebreide nieuwsmediaonderzoek niet zonder meer kunnen worden gekopieerd naar een politieke context: de vluchtelingenproblematiek heeft niet geleid tot een breukmoment, maar zette verschillen tussen nationaliteiten binnen de EVP in de verf.

Inhoudsopgave

Abstract	3
Voorwoord.....	4
Inhoudsopgave.....	5
1. Inleiding	6
2. Literatuuroverzicht	9
2.1. Verschillende manieren en perspectieven voor onderzoek.....	9
2.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek	10
2.3. Verschillen tussen landen.....	12
2.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen	15
2.5. Inspiratie voor categorieën voor inhoudsanalyse	16
2.6. Van literatuuronderzoek naar eigen onderzoek	18
3. Probleemstelling.....	20
3.1. Richting een centrale onderzoeksvraag	20
3.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek: deelvraag 1.....	22
3.3. Verschillen tussen landen: deelvraag 2	23
3.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen: deelvraag 3.....	25
3.5. Overzicht: centrale onderzoeksvraag, drie deelvragen en bijhorende hypothesen	28
4. Methodologie en onderzoeksdesign	29
4.1. <i>Directed content analysis</i>	30
4.2. Opstellen van categorieën.....	31
4.3. Bronnen.....	35
5. Onderzoeksresultaten.....	37
5.1. Algemene beschrijving en temporeel perspectief.....	37
5.2. Geografisch perspectief.....	41
6. Conclusies.....	44
6.1. Centrale onderzoeksvraag.....	44
6.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek: deelvraag 1.....	45
6.3. Verschillen tussen landen: deelvraag 2	46
6.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen: deelvraag 3.....	48
7. Besluit	49
Samenvattend schema.....	51
Referenties.....	53

1. Inleiding

In 2015 was er in de Europese Unie sprake van een vluchtelingencrisis¹: in dat jaar kwamen er ongeveer een miljoen vluchtelingen en migranten Europa binnen (Europees Parlement, 2017). Deze mensen verplaatsten zich grotendeels van Libië naar Italië, later verlegde de route zich en maakte men vooral gebruik van de route tussen Turkije en de Griekse eilanden. Meer dan 75 procent van de mensen die toen in Europa aankwamen, was op de vlucht voor conflict en mogelijke vervolging in Syrië, Afghanistan of Irak (Spindler, 2015). Het ontstaan van de crisis legde een aantal ernstige tekortkomingen bloot van het Europees asiel- en migratiebeleid (Europees Parlement, 2017).

Ook voor 2015 waren er echter al alarmerende signalen. Mensen probeerden reeds eerder Europa te bereiken, onder andere via de Middellandse Zee. Zo waren er ook in 2013 al berichten over verdrinkingsdoden, bijvoorbeeld voor Lampedusa (Squires, 2013). Tegen eind 2014 hadden volgens cijfers van Amnesty International (2014) al 96.500 Syrische vluchtelingen asiel aangevraagd in Duitsland en Zweden, ten gevolge van de oorlog in hun thuisland. Het grootste deel van de Syrische oorlogsvluchtelingen werd weliswaar opgevangen in nabijgelegen landen, zoals Libanon, Jordanië, Turkije, Irak en Egypte (Amnesty International, 2014).

Maar in 2015 bereikte de instroom in Europa dus zijn piek², vanuit Syrië maar ook vanuit andere landen. Heel wat mensen verdronken in de Middellandse Zee en politici werden verondersteld actie te ondernemen, ook op het Europees niveau. Binnen de Europese Unie ging men dan ook op zoek naar oplossingen, maar de kwestie bleek Europa grondig te verdelen. Landen kwamen lijnrecht tegenover elkaar te staan. Zo deed de Duitse bondskanselier Angela Merkel haar bekende “Wir Schaffen Das”-uitspraak, terwijl de Hongaarse premier Viktor Orbán zich een pak terughoudender opstelde. Uiteindelijk slaagde de Unie er toch in een aantal, al dan niet volledig uitgevoerde, deals te sluiten. Zo was er bijvoorbeeld het spreidingsplan³, een deal met Turkije⁴ en

---

¹ De term ‘vluchtelingencrisis’ gebruiken om over de vluchtelingeninstroom van 2015 te spreken is niet onbetwist. Verschillende auteurs plaatsen de term in hun werk dan ook tussen aanhalingstekens (zoals bijvoorbeeld Krzyżanowski, Triandafyllidou & Wodak (2018) en Holmes & Castañeda (2016)). Bojadžijev & Mezzadra (2015) verdedigen de stelling dat er eigenlijk geen sprake is van een vluchtelingencrisis, maar van een crisis van het Europees migratiebeleid. Dit debat maakt echter niet de essentie uit van deze masterproef, en wordt daarom verder buiten beschouwing gelaten.

² Als verklaring voor de stijging van het aantal asielaanvragen in Europa in 2015 wordt naar verschillende zaken gekeken. Zo verwijst men bijvoorbeeld naar de intensivering van de oorlog in Syrië, die ook een grote impact had in de rest van de regio (bijvoorbeeld in Irak). Daarnaast hadden (en hebben) landen als Irak en Afghanistan ook te maken met de nasleep van eigen oorlogen. Verder wordt de stijging ook verklaard door de problemen met opvang in eigen regio, bijvoorbeeld op vlak van voorzieningen en overbevolking (Luining, Rood & van der Bij, 2016).

³ In juli 2015 is een EU-spreidingsplan in werking getreden. Meer dan 22 000 personen zouden in de periode 2015-2017 herverdeeld worden binnen de landen van de Europese Unie (Europese Commissie, 2017a).

⁴ In 2016 sloot de EU een akkoord met Turkije, met als doel de migratiestroom vanuit Turkije in te dijken en legale routes op te zetten voor Syrische vluchtelingen (Europese Commissie, 2018).

een deal met de Libische kustwacht⁵. Hoewel de discussie zeker nog niet volledig is gaan liggen, slaagde men er via deze deals – en dan vooral de twee laatstgenoemde – enigszins in om de crisis in te dijken (Europees Parlement, 2017).

Maar de Europese aanpak en de bijhorende deals werden niet op unaniem applaus onthaald. Veel critici en organisaties hekelen sinds lange tijd de tekortkomingen van het asielbeleid in Europa en duiden bijvoorbeeld op de volgens hen bestaande humanitaire tekortkomingen. Daarbij wordt dan bijvoorbeeld verwezen naar de levensomstandigheden in de vluchtelingenkampen op de Griekse eilanden (Boffey & Smith, 2019), de precaire situatie van vluchtelingen en migranten in bepaalde Franse kuststeden (Bulman, 2018) of specifieke beleidsdaden van landen als Italië en Spanje (Frelick & Sunderland, 2015). Ook de situatie van vluchtelingen in Turkije wordt geregeld op de korrel genomen (Amnesty International, 2019; Didden, 2019).

De vluchtelingencrisis bracht dan ook een prominent politiek debat op gang, waarbij men zich afvroeg welke richting het nu precies uit moest met het Europees asiel- en migratiebeleid. Maar ook in de media werd de vluchtelingencrisis een centraal thema. De pers berichtte er bijzonder uitgebreid over. Opiniemakers struikelden over elkaar om hun verontwaardiging te uiten en Europa op te roepen snel te handelen. De crisis vulde de voorpagina's en was onderwerp van discussie in debatprogramma's, zeker op bepaalde sleutelmomenten. Er waren de bekende beelden van de verdronken Syrische peuter Alan Kurdi, Hongarije sloot zijn grens met Servië volledig af en er waren ook de moeizame onderhandelingen over het spreidingsplan.

De kwestie werd ook een prominent thema bij het grote publiek. Uit de Eurobarometer van het voorjaar van 2015 bleek dat burgers op dat moment migratie de grootste uitdaging voor de Europese Unie vonden (Europese Commissie, 2015). En die aandacht lijkt niet meteen te verdwijnen: ook uit recente cijfers blijkt dat de Europese burger nog steeds veel belang hecht aan het migratiethema. Uit de Eurobarometer in de lente van 2019 komt migratie nog steeds als belangrijkste EU-thema naar voor (Europese Commissie, 2019). Die toegenomen aandacht voor het migratiethema wordt vaak gelinkt aan de opkomst van radicaal-rechtse en nationalistische partijen en bewegingen overal in Europa (zie bijvoorbeeld Dogachan (2018) en Postelnicescu (2016)). Denk daarbij bijvoorbeeld aan Lega in Italië, Vox in Spanje en AfD in Duitsland. In eigen land is er dan weer de recente verkiezingsoverwinning van het migratiekritische Vlaams Belang.

De maatschappelijke relevantie van het onderwerp is dan ook duidelijk. Daarom ontstond het idee om voor mijn masterproef de vluchtelingencrisis als thema te kiezen. Om tot een concretere invalshoek te komen liet ik me inspireren door het publieke debat. Verschillende opiniemakers,

---

⁵ De EU steunt de Libische kustwacht met geld en hulpmiddelen om te voorkomen dat er nog langer mensen de oversteek wagen vanuit Libië. Zo wil de Unie komaf maken met de verdrinkingen in de Middellandse Zee en de ongecoördineerde instroom (Europese Commissie, 2017b).

politicologen en journalisten zijn van mening dat de vluchtelingencrisis van 2015 een absoluut keerpunt was in het spreken over vluchtelingen en migranten⁶ binnen de Europese Unie. De vluchtelingencrisis van dat jaar zou volgens hen een bepaald, meer negatief, discours hebben geïntroduceerd. Hiertegenover staan echter ook totaal andere stemmen, die weinig – of toch minder – geloof hechten aan die these.

Het lijkt mij dan ook aangewezen en interessant om die these op een wetenschappelijke manier tegen het licht te houden. Ik wil daarbij vooral focussen op hoe er in de politieke praktijk van de Unie over de kwestie wordt gesproken. Dat lijkt me ook vanuit wetenschappelijk oogpunt erg interessant: door na te gaan of de vluchtelingencrisis van 2015 een bepaald discours introduceerde in de politieke praktijk, lever ik een bijdrage aan het wetenschappelijk debat over een druk besproken en recent maatschappelijk thema.

Naast de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie van het onderwerp is het ook een thema dat me persoonlijk mateloos intrigeert. Al sinds er sprake is van de vluchtelingencrisis volg ik de debatten op de voet en houden de vraagstukken die met de kwestie gepaard gaan me bezig. Deze masterproef is voor mij dan ook een mooie kans om me in het thema te verdiepen. Ik kon en kan geen enkel ander onderwerp bedenken waar ik met even veel enthousiasme twee jaar rond zou willen werken.

---

⁶ De termen 'vluchtelingen' en 'migranten' zullen hier door elkaar en samen worden gebruikt. Er wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt. Die keuze wordt in het subhoofdstuk '3.1. Richting een centrale onderzoeksvraag' gemotiveerd.

2. Literatuuroverzicht

Starten doen we met een duik in de literatuur over het onderwerp. Dat onderwerp wordt hierbij breed opgevat: we beperken ons niet tot literatuur over de specifieke vluchtelingencrisis van 2015 of literatuur die betrekking heeft op de specifieke context van Europa of de Europese Unie. Ik start met een overzicht van verschillende, in de literatuur voorkomende manieren om het discours rond vluchtelingen en migranten te onderzoeken. Zo hoop ik tot een eigen onderzoeksvraag en bijhorende deelvragen te komen. Hoewel er in het kader van deze masterproef voor gekozen is om een inhoudsanalyse uit te voeren (bij die keuze wordt verder nog stilgestaan), worden er in dit literatuuroverzicht ook discoursanalyses besproken. Ik ben er namelijk van overtuigd dat ook discoursanalyses nuttig kunnen zijn om me inzicht te verschaffen in het bestaand academisch debat over het in deze masterproef behandelde thema.

2.1. Verschillende manieren en perspectieven voor onderzoek

Er is reeds heel wat interessant materiaal verschenen over het vluchtelingen- en migratiediscours in Europa. Daarbij onderzochten heel wat auteurs het discours binnen specifieke landen in Europa. Zo zijn er papers verschenen over het discours in Oostenrijk (Rheindorf & Wodak, 2018), Zweden (Krzyżanowski, 2018) en Griekenland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016). Chouliaraki & Zaborowski (2017) onderzochten dan weer het discours in acht Europese landen, terwijl Berry, Garcia-Blanco & Moore (2016) dat deden voor vijf EU-landen.

Er zijn ook heel wat studies over het vluchtelingen- en migratiediscours in specifieke landen buiten de Europese Unie. Zo schreven Cooper, Olejniczak, Lenette & Smedley (2017) en Bleiker, Campbell, Hutchison & Nicholson (2013) bijvoorbeeld over het heersende discours in Australië. Ook over de perceptie van Syrische vluchtelingen in Turkije verscheen in 2015 een paper van de hand van Yaylacı & Karakus. Brown schreef in 2016 dan weer over het migratiediscours in de Verenigde Staten, daarbij focussend op de Republikeinse partij. Op die manier worden de eindeloze mogelijkheden voor het analyseren van een migratiediscours duidelijk. Zo kan je bijvoorbeeld op één specifiek (Europees) land focussen of binnen één onderzoek het discours in meerdere landen analyseren en die discourses vervolgens gaan vergelijken.

In de voorgaande alinea's zijn vooral studies besproken die specifiek betrekking hebben op de vluchtelingencrisis van 2015. Er is echter ook waardevol materiaal beschikbaar dat handelt over andere tijdsperiodes of andere specifieke crisissen. Zo zijn er bijvoorbeeld studies over het discours over asielzoekers in het Verenigd Koninkrijk tussen 1996 en 2005 (Gabrielatos & Baker, 2008) of over de representatie van vluchtelingen tijdens het Balkanconflict en een bepaalde verkiezingsperiode, eveneens in het Verenigd Koninkrijk (KhosraviNik, 2009). Ook deze studies vormen een interessante inspiratiebron. Ze kunnen mogelijk bepaalde mechanismen blootleggen

die eveneens aanwezig zijn in het vluchtelingendiscours vandaag de dag, en tonen aan dat ook een vergelijking met andere contexten of crisissen tot de mogelijkheden behoort.

De hierboven besproken studies zijn slechts een beperkte greep uit het uitgebreide aanbod. De mogelijkheden zijn dan ook eindeloos. Er zijn zowel vergelijkingen in tijd als in ruimte mogelijk. Je kan bijvoorbeeld de benadrukte rechten in het discours in Australië vergelijken met de benadrukte rechten in de Europese Unie. Een andere mogelijkheid is het vergelijken van het discours ten tijde van de Balkancrisis met het discours tijdens de recente vluchtelingencrisis. Ook het bestuderen van de evolutie in het discours langs een continuüm, zoals Gabrielatos & Baker dat in 2008 deden voor het Verenigd Koninkrijk, is een optie. Bleiker et al. (2013) bestudeerden dan weer het discours binnen twee bepaalde “cruciale periodes”. Het zal van belang zijn om in deze masterproef een originele manier te vinden om het discours te analyseren, en zo een aanvulling te bieden op de bestaande literatuur.

2.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek

Nu gaan we even verder in op de resultaten van eerder onderzoek over het discours rond de vluchtelingencrisis van 2015 in Europa.

Uit het onderzoek van Berry et al. (2016) komen een aantal tendensen naar voor die zich voordoen over de verschillende onderzochte landen heen (naast die algemene tendensen zijn er ook belangrijke geografische verschillen, maar daar staan we verder nog bij stil). De onderzoekers besloten dat de belichte aspecten van het probleem duidelijk evolueerden doorheen de tijd. Waar de instroom eerst nog werd geduid door te wijzen op oorlog, het bestaan van repressieve regimes en mensenrechtenschendingen, verschoof de focus na verloop van tijd vooral naar de chaos in Libië en de mensensmokkel. De oplossingen die uit deze verschillende analyses volgen, verschillen volgens de onderzoekers fundamenteel. De analyse die focust op de chaos in Libië en de mensensmokkel zou namelijk eerder een zogenaamde ‘Fort Europa’-oplossing legitimeren. De concreet voorgestelde oplossingen evolueerden volgens Berry et al. (2016) dan ook effectief in die richting. Verder zou er volgen de auteurs ook steeds minder aandacht zijn voor mogelijke oplossingen, en werd er niet tot nauwelijks gesproken over de mogelijke voordelen van de komst van vluchtelingen en migranten (Berry et al., 2016).

Chouliaraki & Zaborowski (2017) deden een gelijkaardig onderzoek als dat van Berry et al. (2016). Wat betreft de zogenaamde ‘status’ van vluchtelingen concludeerden Chouliaraki & Zaborowski dat er sprake was van wat zij noemen ‘collectivisering’: er werd vooral op basis van groepskenmerken over vluchtelingen gesproken, en ze werden minder als individuen benaderd. Die ‘collectivisering’ komt ook verder nog aan bod, en werd bijvoorbeeld ook vastgesteld door Lams (2018). Daarnaast besloten de auteurs dat er zeer weinig aandacht was voor verklaringen voor de komst van vluchtelingen. Waar dan wel weer veel nadruk werd op gelegd, waren de

mogelijke negatieve gevolgen van de instroom. Bovendien veranderden volgens Chouliaraki & Zaborowski (2017) ook de emoties die aan burgers werden toegeschreven in de nieuwsmedia in de onderzochte landen: er was steeds meer sprake van angst bij de bevolking, en steeds minder sprake van solidariteit.

Greussing & Boomgaarden (2017) voerden eveneens een inhoudsanalyse uit voor de mediaverslaggeving over de vluchtelingen crisis van 2015. Ze gingen na welke frames het meest werden gebruikt om over de crisis te berichten. Uit het onderzoek bleek dat de frames waarin de instroom als een mogelijk veiligheidsrisico en als een economische last en bedreiging wordt gezien, de meest dominante waren. Frames waarin eerder het humanitaire aspect en de achtergrond van mensen op de vlucht wordt belicht, waren minder prominent aanwezig. De auteurs spreken dan ook over een dominantie van stereotiepe interpretaties van vluchtelingen en migranten (Greussing & Boomgaarden, 2017).

In een onderzoek dat doet denken aan het eerder aangehaalde onderzoek van Bleiker et al. (2013), analyseerden Chouliaraki & Stolic (2017) beelden van vluchtelingen die in de nieuwsmedia gebruikt werden. Ze komen daarbij tot een gelijkaardige conclusie als Bleiker en zijn collega's. Chouliaraki & Stolic stellen een "typologie van zichtbaarheden" van de crisis op en besluiten dat de geanalyseerde beelden er niet in slagen om vluchtelingen en migranten te "humaniseren". Vluchtelingen en migranten komen volgens de onderzoekers niet over als mensen met een eigen verhaal en achtergrond. Chouliaraki & Stolic stellen op basis van hun onderzoek dus vast dat er sprake is van een dynamiek waarbij vluchtelingen en migranten steeds minder worden beschouwd als individuele actoren met een eigen achtergrond en identiteit. Dat doet enigszins denken aan de hierboven besproken 'collectivisering' waar Chouliaraki & Zaborowski (2017) het over hadden.

Hovden, Mjelde & Gripsrud (2018) gingen dan weer na hoe de Scandinavische pers berichtte over de vluchtelingen crisis. Eerst en vooral concluderen ook deze auteurs dat er belangrijke verschillen zijn tussen landen (zie verder). Toch zijn er ook enkele algemene conclusies te trekken. Zo werd, ook in de Scandinavische landen, het humanitaire aspect van de kwestie na verloop van tijd minder belangrijk in de berichtgeving van de nieuwsmedia. Bovendien is men ook in de Scandinavische pers over het algemeen weinig geneigd om vluchtelingen een 'eigen stem' te geven, en geeft men eerder een stem aan bepaalde elites (bijvoorbeeld politici). Verder ging er na verloop van tijd minder aandacht naar de 'lijdensweg' van vluchtelingen: er werd bijvoorbeeld minder bericht over omgekomen vluchtelingen of bepaalde penibele situaties. Ook in Scandinavië is het zo dat er, ondanks betekenisvolle verschillen met de rest van Europa, na verloop van tijd meer aandacht ging naar mogelijke negatieve gevolgen (Hovden et al., 2018).

In een recent onderzoek vergeleken De Cock, Mistiaen & Sundin (2019) het vluchtelingendiscours in de nieuwsmedia in België en Zweden. Ook hier kwamen enkele algemene tendensen naar boven. Zo besluiten ook deze auteurs dat er in de nieuwsmedia weinig plaats is voor het afbeelden

van vluchtelingen als individuen. Liefst 75 procent van de onderzochte Belgische en Zweedse artikels beeldt vluchtelingen af als een heel grote, ongedifferentieerde groep. Slechts minder dan vier procent van alle artikels stellen vluchtelingen expliciet als individuen voor. Verder concluderen De Cock en collega's ook dat er in beide landen een disproportionele focus is op Syrische vluchtelingen, wat volgens de auteurs nefaste gevolgen kan hebben. Zo kan die scheefgetrokken representatie er volgens hen voor zorgen dat er een soort tweedeling ontstaat tussen "echte" vluchtelingen (Syriërs) en "anderen" (De Cock et al., 2019).

In het reeds eerder aangehaalde onderzoek van Fotopoulos & Kaimaklioti (2016) werd het mediadiscours in Griekenland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk geanalyseerd. Ook hier werd besloten dat er erg veel aandacht ging naar kwantiteit, dus naar de aantallen vluchtelingen en migranten die Europa of de aparte landen binnenkwamen. Daarnaast was er ook veel aandacht voor het 'managementaspect' van de vluchtelingenkwestie, waarbij het opvangen van de instroom dus als een soort binnenlands 'managementprobleem' werd gezien. Verder leek ook het EU-Turkijeakkoord bijzonder uitgebreid aan bod te komen in de verslaggeving, net als de situatie van kinderen op de vlucht (Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016).

In een overschauwend en recent artikel beschouwden Eberl et al. (2018) het migratiediscours in de Europese media (en de effecten daarvan). Hoewel ook deze auteurs concluderen dat er betekenisvolle verschillen zijn tussen landen identificeren ze een aantal algemene tendensen. Zo worden vluchtelingen erg vaak afgebeeld als een dreiging, bijvoorbeeld op crimineel, economisch of cultureel vlak. Over het algemeen is verslaggeving over migranten en vluchtelingen dan ook negatief en conflictgericht. Dat kan volgens Eberl en collega's stereotypes en negatieve houdingen tegenover nieuwkomers in de hand werken (Eberl et al., 2018). Ook Joris, d'Haenens, Van Gorp & Mertens (2018, pp. 59-80) kwamen tot gelijkaardige conclusies. Over het algemeen was de nieuwsverslaggeving volgens hen negatief en was er veel aandacht voor de aantallen, mogelijke veiligheidsproblemen en de eventuele gevolgen voor de welvaartsstaat. Ook was er amper aandacht voor de mogelijke baten van de instroom. De auteurs merken wel op dat er vaak naar de rol en verantwoordelijkheid van het Westen werd gekeken (Joris et al., 2018, pp. 59-80).

2.3. Verschillen tussen landen

Tijdens het doornemen van de literatuur kwam, zoals reeds aangehaald, verschillende keren naar boven dat de verschillen in discours tussen landen betekenisvol kunnen zijn. Daar was ik me bij aanvang van het schrijven van deze masterproef weinig van bewust. De geografische verschillen werden echter zo vaak teruggevonden en benadrukt dat al snel duidelijk werd dat ik hier ook voor mijn eigen onderzoek rekening zou moeten mee houden.

Ten eerste is er het reeds vermelde werk van Berry et al. (2016). Die auteurs onderzochten het vluchtelingen- en migratiediscours in de pers in Spanje, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Italië

en Zweden ten tijde van de vluchtelingen crisis. De verschillen tussen die landen waren duidelijk groot, bijvoorbeeld op vlak van gegeven verklaringen en voorgestelde oplossingen. Dat soort zaken heeft volgens Berry en zijn collega's een niet te onderschatten invloed op de aard van het politieke en publieke debat in de respectievelijke landen. Een voorbeeld: mogelijke negatieve gevolgen of 'bedreigingen' die gepaard gingen met de komst van vluchtelingen en migranten werden veel meer benadrukt in Italië, Spanje en het Verenigd Koninkrijk dan in Zweden en Duitsland (Berry et al., 2016). Verder leek de Zweedse pers het positiefst te staan tegenover vluchtelingen en was er daar uitzonderlijk veel aandacht voor het humanitaire aspect. Men pleitte er in de nieuwsmedia dan ook vaak voor een liberaler en humaner EU-migratiebeleid. De uitzonderlijk positieve benadering van de Zweedse pers werd bevestigd in het eerder aangehaalde onderzoek van De Cock, Sundin & Mistiaen (2019) en Hovden, Mjelde & Gripsrud (2018).

De negatiefste verslaggeving vonden Berry et al. (2016), ondanks de belangrijke binnenlandse verschillen, terug in het Verenigd Koninkrijk. Daarbij speelt vooral de rechtsgeoriënteerde pers (met de bekende 'tabloids') een belangrijke rol. Daarin werd een nergens anders vastgestelde vijandigheid tegenover vluchtelingen en migranten vastgesteld. Er werd in dat segment van de pers bijvoorbeeld bijzonder vaak gepleit voor een 'Fort Europa'. De betrekkelijk negatieve benadering van de vluchtelingen- en migratiekwesitie door de Britse nieuwsmedia werd al eerder, los van de recente vluchtelingen crisis, vastgesteld (Gabrielatos & Baker, 2008; KhosraviNik, 2009).

Ook in het onderzoek van Hovden, Mjelde & Gripsrud (2018) werden er belangrijke geografische verschillen vastgesteld. De conclusies van deze auteurs zijn tweeledig: enerzijds zijn er tussen de onderzochte Scandinavische landen onderling grote verschillen, anderzijds verschillen de Scandinavische landen als geheel ten aanzien van de rest van Europa. Zo geeft de Scandinavische pers bijvoorbeeld veel minder aandacht aan de mogelijke negatieve gevolgen van de komst van vluchtelingen dan de Europese pers in het algemeen. Tegelijk stellen de auteurs vast dat de Deense pers het negatiefst tegenover vluchtelingen en migranten staat. Ook deze vaststellingen gelden trouwens niet enkel in de context van de vluchtelingen crisis van 2015: uit recent gepubliceerd onderzoek van Hovden & Mjelde (2019) over het immigratiediscours in de Scandinavische kranten in de periode 1970-2016 komen ongeveer dezelfde conclusies naar boven.

Verschillen werden bijvoorbeeld ook vastgesteld tussen Zweden en België: in België was er ten tijde van de vluchtelingen crisis meer aandacht voor de mogelijke veiligheidsrisico's en voor de mogelijke problemen bij de integratie van nieuwkomers (De Cock et al., 2019). Wat Duitsland betreft zou het discours daar aanvankelijk ook uitzonderlijk positief geweest zijn. Later zou het echter enigszins verschoven zijn, waarbij er meer sprake was van vijandigheid en wantrouwen (Vollmer & Karakayali, 2018). De exceptioneel positieve houding verdween volgens Vollmer & Karakayali echter nooit volledig. In Oostenrijk was er een belangrijke focus op de aantallen. Verder werden vluchtelingen en migranten er ook uitzonderlijk vaak voorgesteld als een (bijvoorbeeld economische) last (Joris et al., 2018, pp. 59-80).

Het mag duidelijk zijn: de geografische verschillen mogen niet over het hoofd gezien worden. Er zijn ook specifieke (groepen) landen die in het kader van deze masterproef extra aandacht verdienen. Zo zijn er bijvoorbeeld Griekenland en Italië, twee landen die omwille van hun ligging van erg dichtbij geconfronteerd werden met de instroom in 2015. Wat betreft Italië werd bijvoorbeeld al vastgesteld dat het humanitaire aspect van de kwestie er vaker dan gemiddeld werd benadrukt (Berry et al., 2016; Colombo, 2018). Dat kan volgens de auteurs in kwestie zeker te maken hebben met de geografische ligging van het land: men wordt er bijvoorbeeld rechtstreeks geconfronteerd met de verdrinkingdoden in de Middellandse Zee. Als we naar het bredere discours in Italië kijken, los van de recente vluchtelingencrisis, valt op dat de komst van vluchtelingen en migranten vaak als een bedreiging wordt gezien (Geddes, 2008; Quassoli, 2013). Verder was er ook altijd een bepaald 'securitiseringsdiscours' aanwezig in Italië, waarbij de instroom dus werd gerepresenteerd als een veiligheidsrisico (Colombo, 2018).

Verder werden in Italië ook de mogelijke oplossingen en de verantwoordelijkheid van de EU vaak benadrukt (Colombo, 2018). Dat laatste geldt ook voor Griekenland (Boukala & Dimitrakopoulou, 2018). Dat beide landen veel belang hechten aan de verantwoordelijkheid van de Europese Unie, heeft volgens de verschillende auteurs eveneens onder andere te maken met hun ligging. Ander reeds verricht onderzoek over het discours rond de vluchtelingencrisis in Griekenland (Saridakis & Mouka, 2017) toont aan dat er ook hier sterk gefocust werd op aantallen. Ook werd er vooral aandacht besteed aan het Grieks perspectief en de problemen in Griekenland zelf. Voor verslaggeving over gebeurtenissen rond de vluchtelingencrisis in andere landen was er weinig plaats (Saridakis & Mouka, 2017).

Ook de Oost-Europese landen⁷ vormen een interessante groep om even op te focussen: leiders van landen als Polen, Hongarije en Tsjechië nemen immers vaak stelling in tegen de komst van vluchtelingen en migranten. Ook bij het onderhandelen van het spreidingsplan lieten de leiders van verschillende Oost-Europese landen hun tanden zien. De literatuur voor deze groep landen is bijzonder beperkt, maar er is wel interessant onderzoek van Tkaczyk (2017) en Corbu, Buturoiu & Durach (2017).

Tkaczyk (2017) onderzocht het discours in de Tsjechische nieuwsmedia. Hij kwam tot de conclusie dat de crisis daar vaak werd voorgesteld als een zware en bijna onoverkomelijke last. Daarnaast werd er ook bijzonder vaak gewezen op mogelijke veiligheidsproblemen en was er nauwelijks aandacht voor het humanitaire aspect. De crisis werd afgeschilderd als een zelden geziene noodsituatie. Ook de aanname dat er simpelweg te veel migranten en vluchtelingen Europa binnenkwamen en dit niet draaglijk was, was erg aanwezig (Tkaczyk, 2017). In de Roemeense

---

⁷ Om in deze masterproef te bepalen welke landen bij Oost-Europa horen, wordt de indeling van de Verenigde Naties gebruikt. Volgens die indeling behoren de volgende EU-landen tot Oost-Europa: Bulgarije, Tsjechië, Hongarije, Polen, Roemenië en Slovaakse (Verenigde Naties, n.d., 19 maart).

online nieuwsmedia werd dan weer enorm vaak het ‘verantwoordelijkheidsframe’ gebruikt (Corbu et al., 2017): er werd niet alleen gezocht naar een ‘schuldige’ voor de instroom, maar ook naar een verantwoordelijke voor het implementeren van oplossingen. Verder was er weinig aandacht voor de individuele verhalen en achtergrond van vluchtelingen en migranten. Ook voor humanitaire en morele aspecten was er volgens Corbu en collega’s weinig plaats.

2.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen

Uit de literatuur trekken we ook een methodologische les. Het gaat dan over het selecteren van bepaalde scharniermomenten: gebeurtenissen waarna we een verandering zien van het discours en de dominante frames. Bepaalde mogelijke scharniermomenten selecteren en daarlangs het discours analyseren was iets wat ik oorspronkelijk niet van plan was, maar het literatuuronderzoek bracht me dus die inspiratie.

In het eerder aangehaalde onderzoek van Chouliaraki & Zaborowski (2017) analyseren de auteurs bijvoorbeeld het discours en de verandering van dat discours langs drie specifieke gebeurtenissen, namelijk:

- 1) Het moment waarop Hongarije weigerde om vluchtelingen op te vangen, en daartoe de grens met Servië hermetisch afsloot.
- 2) De verdrinking van de peuter Alan Kurdi in de Middellandse Zee.
- 3) De terreuraanslagen van november 2015 in Parijs.

Chouliaraki & Zaborowski (2017) spreken over drie periodes, horend bij die drie gebeurtenissen:

- 1) Een periode van “voorzichtige tolerantie”
- 2) Een “humanitaire periode”
- 3) Een periode van “securitisering”

Die drie fases in het discours werden door Chouliaraki & Zaborowski (2017) reeds voor aanvang van het onderzoek zo genoemd. Het ging dus eerder om hypothesen. Deze worden in zekere mate teruggevonden in het onderzoek: zo was er in de “humanitaire periode” (na de verdrinking van Alan Kurdi dus) meer plaats voor uitdrukkingen van solidariteit en begrip. Na de aanslagen in Parijs was er dan weer meer sprake van angst bij burgers. Tegelijk mag de verandering ook niet overdreven worden: de hoeveelheid artikels waarin woede werd toegeschreven aan burgers nam bijvoorbeeld niet toe na de aanslagen in Parijs (Chouliaraki & Zaborowski, 2017).

Kobierecka (2017) ging op haar beurt de discoursverandering na de aanslag op Charlie Hebdo na. Ze focuste daarbij op mogelijke veranderingen in het discours over het multicultureel beleid in Zweden. Czymara & Schmidt-Catran (2017) en Bielicki (2018, pp. 184-190) focusten dan weer op

de beruchte oudejaarsnacht in Keulen, waarbij onder andere vluchtelingen verantwoordelijk werden gehouden voor massale aanrandingen. Czymara & Schmidt-Catran (2017) stellen vast dat de publieke acceptatie van vluchtelingen en migranten door de bevolking over het algemeen duidelijk afnam tussen april 2015 en januari 2016, en wijzen wel degelijk naar die bewuste oudejaarsnacht als deel van de verklaring. Het is daarbij belangrijk om te vermelden dat die afname er niet voor alle migrantengroepen was en de auteurs enkele nuances maken. Die zijn in het licht van deze masterproef echter minder relevant.

Hoewel het eerder vermelde onderzoek van Joris et al. (2018, pp. 59-80) over het discours in de nieuwsmedia in vijf Europese landen niet per se focust op de discoursverandering na bepaalde gebeurtenissen, raken de onderzoekers dat toch even kort aan. Ze vermelden namelijk dat er in navolging van de aanslagen in Parijs een piek was in de aandacht voor mogelijke veiligheidsproblemen die gepaard gaan met de komst van vluchtelingen en migranten. Na de dood van Alan Kurdi ging er in de onderzochte nieuwsmedia dan weer meer aandacht naar de rol en verantwoordelijkheid van het Westen (Joris et al., 2018, pp. 59-80).

2.5. Inspiratie voor categorieën voor inhoudsanalyse

Zoals reeds aangehaald zal in deze masterproef een (kwalitatieve) inhoudsanalyse uitgevoerd worden, meer bepaald een zogenaamde *directed content analysis* (Hsieh & Shannon, 2005). Wat dat concreet betekent wordt verder nog besproken, maar het is bij deze methode hoe dan ook nodig om op voorhand bepaalde categorieën naar voor te schuiven om straks te gebruiken bij het coderen van het bronnenmateriaal. Dat doen we uiteraard op basis van bestaande literatuur. Daarom is het nuttig om even stil te staan bij andere onderzoeken en de daar gebruikte categorieën, om zelf tot categorieën te komen en er eventueel een aantal over te nemen.

Chouliaraki & Zaborowski (2017) gebruiken bijvoorbeeld bepaalde categorieën om de “status” van vluchtelingen in beeld te brengen (wie zijn de vluchtelingen en wat brengen ze in het land van ontvangst binnen?). De onderzoekers bekeken ook hoe de mensen in kwestie worden beschreven: bijvoorbeeld op basis van nationaliteit, gender of leeftijd? Of vooral op basis van meer persoonlijke beschrijvingen, zoals naam of beroep? Om die analyse mogelijk te maken gebruiken ze categorieën die verwijzen naar de vermelding van bijvoorbeeld de nationaliteit of het beroep van een vluchteling.

Verder is het ook interessant dat Chouliaraki & Zaborowski (2017) de emoties die aan burgers worden toegeschreven betreffende de instroom in kaart brengen. Daarbij wordt ‘toegeschreven emoties’ dus als een categorie beschouwd. De subcategorieën die daarbij horen zijn dan solidariteit, angst, frustratie en onzekerheid. Ook voor mijn eigen onderzoek kan het interessant zijn om na te gaan welke emoties vooral naar boven komen uit de onderzochte teksten: lijkt er bijvoorbeeld sprake van woede, of drukt men toch vooral gevoelens van solidariteit uit?

Daarnaast hadden Chouliaraki & Zaborowski (2017) ook aandacht voor de manier waarop het nieuws over vluchtelingen en migranten werd gecontextualiseerd. Ze keken bijvoorbeeld naar de aandacht voor de oorzaken van de vluchtelingen- en migratiestromen, maar ook de aandacht voor de (mogelijke) positieve of negatieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten. Ook die benadering, met specifieke aandacht voor hoe de instroom gecontextualiseerd wordt, is zeker een interessante inspiratiebron voor het opstellen van categorieën voor de eigen inhoudsanalyse.

Berry, Garcia-Blanco & Moore (2016) lieten andere mogelijkheden zien voor specifieke categorieën en subcategorieën om een inhoudsanalyse over een vluchtelingen- en migratiediscours uit te voeren. Deze auteurs gingen per onderzocht land (onder andere) het volgende na:

- Wordt er gesproken over de herkomst van de vluchtelingen en migranten? Zo ja, over welke herkomstlanden wordt er dan precies gesproken? Dat kan zich in het eigen onderzoek bijvoorbeeld vertalen in een categorie ‘aandacht voor de origine van vluchtelingen en migranten’ en de subcategorieën ‘vernoeming van Syrië als herkomstland’ of ‘vernoeming van Irak als herkomstland’. Volgens Berry en zijn collega’s kan door het vermelden van een (bepaalde) herkomst de instroom bijvoorbeeld vooral gelinkt worden aan de oorlog in Syrië, of aan iets helemaal anders (bijvoorbeeld meer economische redenen). De gelegde link kan een invloed hebben op de perceptie die mensen hebben van vluchtelingen en migranten (Berry et al., 2016).
- Welke labels worden er zoal gebruikt om over vluchtelingen en migranten te spreken? Spreekt men bijvoorbeeld over ‘asielzoekers’, ‘illegale migranten’ of kortweg ‘illegalen’? Ook dit heeft volgens Berry en collega’s een onmiskenbare invloed op de perceptie bij de bevolking.
- Welke thema’s worden er hoofdzakelijk besproken als het over vluchtelingen en migranten gaat? Gaat het bijvoorbeeld vooral over grensbewaking, reddingsoperaties, het humanitaire aspect of mensensmokkel? Of heeft men het vooral over terroristen die mogelijk Europa binnenkomen via de vluchtelingenstromen? De auteurs benadrukken dat de keuze voor benadrukte thema’s binnenkomende vluchtelingen en migranten in een meer positief, negatief of neutraal daglicht kan stellen.
- Welke verklaringen worden er vooral gegeven voor de mensenstroom? Focust men op economische verklaringen, oorlog of op het risico op politieke vervolging? Of wordt bijvoorbeeld IS naar voor geschoven als de belangrijkste oorzaak? (Berry et al., 2016)
- Welke oplossingen worden er voorgesteld? IJvert men voor het optrekken van een zogenaamd Fort Europa? Of betoogt men net dat de Europese Unie meer vluchtelingen

moet opvangen? Moeten de sociale voorzieningen voor vluchtelingen en migranten misschien minder genereus worden? Ook de voorgestelde oplossingen vormen volgens Berry et al. een belangrijk deel van de 'contextualisering' van de hele kwestie. Dit kan voor het eigen onderzoek bijvoorbeeld aanleiding geven tot een categorie 'aandacht voor mogelijke oplossingen', met eventueel bepaalde subcategorieën (Berry et al., 2016).

Een ander interessant onderzoek is dat van Bleiker, Campbell, Hutchison & Nicholson uit 2013. Dat onderzoek gaat niet over de vluchtelingencrisis van 2015, maar is wel een mogelijke inspiratiebron om zelf een inhoudsanalyse over het vluchtelingenthema uit te voeren. Bovendien gaat het hier over een inhoudsanalyse op basis van foto's (meer bepaald foto's op voorpagina's van Australische kranten), maar dat betekent niet dat de gebruikte categorieën niet interessant kunnen zijn. Die categorieën waren er in dit onderzoek op gericht om zicht te krijgen op de manier waarop nieuwsmedia asielzoekers afbeelden: als identificeerbare individuen, of als anonieme, grote groepen. De onderzoekers stelden vier categorieën op om de foto's te coderen: vluchtelingen afgebeeld als individuen, als kleine groepen, als middelgrote groepen of als grote groepen. Uiteindelijk bleken asielzoekers vooral te worden afgebeeld als deel van middelgrote of grote groepen en veel minder als individuen (Bleiker et al., 2013).

Die tendens heeft volgens Bleiker et al. (2013) niet te onderschatten sociaalpsychologische effecten, die mee bepalen hoe vluchtelingen worden gepercipieerd. De auteurs spreken zelfs over de "visual dehumanisation of refugees" (Bleiker et al., 2013). Het representeren van vluchtelingen en migranten als deel van grote groepen, waarbij bijvoorbeeld vooral de aantallen sterk worden benadrukt, kan ook worden geanalyseerd in mijn eigen inhoudsanalyse. Dat kan dan bijvoorbeeld door middel van een categorie 'aandacht voor de hoeveelheden'.

2.6. Van literatuuronderzoek naar eigen onderzoek

Om het overzicht te bewaren overlopen we nog eens heel kort de belangrijkste bevindingen uit dit literatuuronderzoek. We trapt af met een overzicht van de verschillende mogelijke manieren en perspectieven om een onderzoek over het discours rond de vluchtelingencrisis van 2015 uit te voeren. Zo werd duidelijk dat er veel mogelijkheden zijn: een vergelijking tussen verschillende landen of crisissen is mogelijk, net zoals een vergelijking op een continuüm in de tijd. Het is ook een optie om te focussen op slechts een specifiek land. Het is alleszins duidelijk dat er nog ruimte is om vanuit een vernieuwend perspectief naar het vluchtelingen- en migratiediscours te kijken. Vervolgens werd over verschillende onderzoeken heen duidelijk hoe het spreken over vluchtelingen en migranten is geëvolueerd in de Europese nieuwsmedia sinds de vluchtelingencrisis van 2015. Over het algemeen is duidelijk dat er steeds minder wordt gefocust op de verhalen en achtergrond van vluchtelingen als individuen (Chouliaraki & Stolic, 2017; Greussing & Boomgaarden, 2017), op de mogelijke oorzaken van de vluchtelingen- en migratiestromen (Berry et al., 2016; Chouliaraki & Zaborowski, 2017) en op het humanitaire aspect

van de kwestie (Greussing & Boomgaarden, 2017; Hovden, Mjelde & Gripsrud, 2018). Daartegenover staat dat er steeds meer aandacht gaat naar de mogelijke negatieve gevolgen van de instroom (zoals de economische gevolgen, mogelijke veiligheidsdreigingen en de gevolgen op het vlak van samenleven) (Chouliaraki & Zaborowski, 2017; Greussing & Boomgaarden, 2017).

We gingen verder met een extra focus op twee zaken die duidelijk naar boven kwamen in het doornemen van de literatuur: de bestaande verschillen tussen landen en de invloed van bepaalde gebeurtenissen. Met dat eerste zal ook in het eigen onderzoek rekening moeten worden gehouden. De literatuur leert ons alvast twee interessante zaken: ten eerste er is herhaaldelijk vastgesteld dat het discours in Italië en Griekenland op sommige vlakken verschilt ten opzichte van dat in de rest van Europa (Berry et al., 2016; Boukala & Dimitrakopoulou, 2018; Colombo, 2018), onder andere omwille van de ligging van die landen. Het discours in bepaalde Oost-Europese landen lijkt eveneens enigszins af te wijken van dat in andere Europese landen (Corbu et al., 2017; Tkaczyk, 2017). Wat de discoursverandering na bepaalde gebeurtenissen betreft overliepen we enkele onderzoeken die inspirerend zijn voor het eigen onderzoek, en stelden we vast dat de discoursverandering na belangrijke gebeurtenissen wel degelijk aanzienlijk kan zijn. Tot slot bekeken we literatuur die inspiratie moet leveren voor de categorieën voor de eigen inhoudsanalyse. Welke categorieën er uiteindelijk geselecteerd worden, wordt verder besproken.

Uit dit literatuuroverzicht moet nu een eigen onderzoek groeien. Daarvoor is een grondige bespreking van de onderzoeksvragen en bijhorende deelvragen en hypothesen onontbeerlijk.

3. Probleemstelling

In dit hoofdstuk formuleren we de centrale onderzoeksvraag, alsook de bijhorende deelvragen en (eventuele) hypothesen. We staan bij elk van die zaken even stil. Het brede idee waaruit ik startte voor mijn masterproef was een inhoudsanalyse waarbij ik de vluchtelingen crisis van 2015 als een mogelijk keerpunt in het vluchtelingen- en migratiediscours zou beschouwen. Dat idee is intussen, door het voorgaande literatuuroverzicht, concreter geworden.

3.1. Richting een centrale onderzoeksvraag

Dit subhoofdstuk is hoofdzakelijk gebaseerd op subhoofdstuk '2.1. Verschillende manieren en perspectieven voor onderzoek'. Dat deel van het literatuuroverzicht leerde me dat er veel verschillende manieren en perspectieven bestaan om een vluchtelingen- en migratiediscours te onderzoeken. Hieruit startte ik om een originele centrale onderzoeksvraag te formuleren, waarmee ik een aanvulling vorm op de reeds bestaande literatuur.

Om de originaliteit te garanderen, besloot ik al snel twee zaken:

- Ten eerste moet de toegevoegde waarde van het eigen onderzoek erin liggen dat ik de vluchtelingen crisis van 2015 expliciet als een mogelijk keerpunt beschouw. Sommige besproken onderzoeken (zoals dat van Greussing & Boomgaarden (2017), Hovden, Mjelde & Gripsrud (2018) en KhosraviNik (2009)) focussen wel degelijk op een bepaalde crisis, en soms zelfs specifiek op de vluchtelingen crisis van 2015. Geen enkel onderzoek beschouwt de vluchtelingen crisis van 2015 echter expliciet als een potentieel keerpunt.
- Ik besloot ook om te focussen op een specifiek politieke context. Veel van de in het literatuuronderzoek aangehaalde werken focusten vooral op het discours in de bredere maatschappelijke context, en dan vooral dat in de pers en nieuwsmedia (onder andere Berry et al. (2016), Bleiker et al. (2013) en Chouliaraki & Zaborowski (2017)). Ik wil dat net niet doen en wil focussen op een specifiek politiek instituut, namelijk het Europees Parlement. Op die manier vormt mijn onderzoek een aanvulling op de literatuur: de doorgaans gebruikte invalshoek waarbij het discours in de pers wordt geanalyseerd, wordt ingewisseld voor een studie van het discours in een heel specifieke instelling. We krijgen op die manier zicht op de evolutie van het vluchtelingen- en migratiediscours in de politieke praktijk.

Ik wil de evolutie in het discours ten tijde van de vluchtelingen crisis en in de nasleep ervan analyseren. Zo hoop ik te kunnen vaststellen hoe het discours eventueel geleidelijk aan veranderd is doorheen die periode, en hoe de vluchtelingen crisis op die manier dus een eventueel keerpunt

was. Zoals gezegd bereikte de vluchtelingen crisis in 2015 zijn 'hoogtepunt', maar uiteraard bleef de vluchtelingen- en migratiekwesie ook in de jaren daarna een prominent thema op de politieke agenda. Hoe ik de evolutie in het discours concreet wil onderzoeken wordt uiteengezet in het hoofdstuk over het onderzoeksdesign, maar het mag alvast duidelijk zijn dat ik bepaalde periodes zal afbakenen om de vergelijking enigszins te structureren en de analyse helder te maken. Het doel van het onderzoek is dus tweeledig: ik wil de bredere evolutie over enkele jaren heen analyseren, maar tegelijk wil ik ook zien in welke periode(s) er zich een eventuele omslag voordeed.

Ik zal parlementaire vragen van Europarlementariërs analyseren in mijn onderzoek. Dat lijkt mij heel interessant bronnenmateriaal, omdat het hier over een uitgesproken politiek document gaat. Er lijken mij weinig bronnen geschikt om het discours in de zogenaamde 'politieke praktijk' te onderzoeken. Voor elke in mijn onderzoek opgenomen parlementaire vraag zal ik nagaan hoe er over vluchtelingen en migranten wordt gepraat en op welke aspecten van de problematiek de nadruk wordt gelegd. Om het onderzoek uitvoerbaar te houden moet echter nog een verdere afbakening worden gemaakt: het aantal te coderen parlementaire vragen moet immers enigszins behapbaar zijn.

Ik kwam dan ook al snel op het idee om op een bepaalde partij/ fractie te focussen. Dat deed bijvoorbeeld ook Brown (2016)⁸ en is ook methodologisch aangewezen. Door de eventuele discoursverandering binnen een specifieke fractie te analyseren, garandeer ik immers de vergelijkbaarheid van de periodes: zonder deze focus zou ik bijvoorbeeld het risico lopen dat ik voor een periode voornamelijk vragen van de sociaaldemocratische fractie moet analyseren en die als indicatief voor het hele parlement beschouw, terwijl ik voor een andere periode hetzelfde doe met vragen van pakweg de liberale fractie. Uiteindelijk heb ik beslist om te focussen op de fractie van de Europese Volkspartij. Dat is vooral een intuïtieve, door interesse ingegeven keuze: het lijkt mij interessant om zicht te krijgen op hoe het discours in een centrumgerichte/ centrumrechtse fractie is geëvolueerd.

Bovendien kies ik er ook bewust voor om het discours over de categorieën 'vluchtelingen' en 'migranten' gezamenlijk te analyseren⁹. Ik zal hiervoor dus geen aparte analyses uitvoeren. Uit mijn literatuuronderzoek bleek ook dat dat de gangbare aanpak is: ik vond nauwelijks onderzoeken die duidelijk het onderscheid maakten tussen 'vluchtelingen' en 'migranten'. Bovendien valt dat discours hoe dan ook enigszins samen: als er in de nieuwsmedia of in parlementen wordt gesproken over de aankomst van mensen via de Middellandse Zee, over verdrinkingsdoden of over

---

⁸ Brown (2016) focuste in zijn onderzoek op het migratiediscours bij de Amerikaanse Republikeinse partij.

⁹ Volgens UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, is het verschil tussen vluchtelingen en migranten het volgende: een vluchteling heeft zijn land verlaten om zijn eigen leven en/of vrijheid te beschermen en te ontsnappen aan conflict en/of vervolging. Bij migranten daarentegen wordt er eerder een bepaalde 'keuze' verondersteld. Het gaat dan om personen die landsgrenzen oversteken omdat ze bijvoorbeeld bij familie willen komen wonen of een hogere levensstandaard willen verkrijgen (UNHCR, n.d., 20 maart).

de humanitaire situatie in bepaalde kampen, kan immers niemand direct uitmaken of het enkel om vluchtelingen dan wel migranten gaat¹⁰. Bovendien lijkt het me simpelweg ook erg interessant om het discours rond vluchtelingen en migranten gezamenlijk te onderzoeken.

Om de mogelijke discoursverandering na de vluchtelingencrisis van 2015 na te gaan koos ik er uiteindelijk voor om de parlementaire vragen van de EVP-fractieleden over het vluchtelingen- en migratiethema in de legislatuur 2014-2019 te analyseren. Die zijn makkelijk terug te vinden op de website van het Europees Parlement (European Parliament, n.d.). Een analyse van de parlementaire vragen van de legislatuur waarin de vluchtelingencrisis van 2015 zijn hoogtepunt bereikte, laat wel degelijk toe om na te gaan of die vluchtelingencrisis een keerpunt was. De eventuele ommezwaai in het discours kan zich over lange of korte tijd voltrokken hebben, maar heeft alleszins niet van de ene op de andere dag plaatsgevonden. Dat maakt ook het in het literatuuroverzicht beschouwde onderzoek duidelijk: bij alle discoursveranderingen die daarin werden vastgesteld, was er sprake van een zekere geleidelijkheid. Langs een continuüm het discours in het parlement observeren lijkt me daarom de beste benadering.

Alle hierboven besproken overwegingen in beschouwing genomen kom ik uiteindelijk tot de volgende centrale onderzoeksvraag:

- Hoe is het vluchtelingen- en migratiediscours bij de Europese Volkspartij in het Europees Parlement geëvolueerd gedurende de legislatuur 2014-2019?

Bij deze centrale onderzoeksvraag horen uiteraard nog enkele deelvragen en hypotheses.

3.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek: deelvraag 1

Dit subhoofdstuk bouwt hoofdzakelijk verder op subhoofdstuk '2.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek'. Daarin zagen we over de verschillende besproken onderzoeken heen bepaalde conclusies geregeld terugkomen. Ten eerste bleek dat vluchtelingen over het algemeen weinig en steeds minder werden afgebeeld als individuen met een eigen achtergrond en verhaal, en bijvoorbeeld vooral werden voorgesteld als deel van grote groepen. Daarbij wordt dan bijvoorbeeld ook het aantal vluchtelingen en migranten heel vaak benadrukt (Chouliaraki & Stolic, 2017; De Cock et al., 2019; Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016; Greussing & Boomgaarden, 2017; Joris et al., 2018, pp. 59-80; Lams, 2018). Chouliaraki & Zaborowski (2017) spreken in die optiek over 'collectivering'. Verder ging er ook weinig en steeds minder aandacht naar de mogelijke oorzaken van de instroom (Berry et al., 2016; Chouliaraki & Zaborowski, 2017) en naar het humanitaire aspect van de kwestie (Greussing & Boomgaarden, 2017; Hovden, Mjelde & Gripsrud, 2018). Er

---

¹⁰ Ook UNHCR geeft aan dat de meeste routes zowel door vluchtelingen als migranten worden gebruikt. De organisatie spreekt over 'mixed movements' om die gemengde mensenstromen te omschrijven (UNHCR, n.d., 20 maart).

werd verder ook nauwelijks gesproken over de mogelijke voordelen van de komst van vluchtelingen en migranten (Berry et al., 2016; Eberl et al., 2018; Joris et al., 2018, pp. 59-80). Voor de mogelijke negatieve gevolgen was er doorheen de crisis dan weer steeds meer aandacht (Chouliaraki & Zaborowski, 2017; Eberl et al., 2018; Greussing & Boomgaarden, 2017; Joris et al., 2018, pp. 59-80).

De behoorlijk uitgebreide literatuur over het discours in de Europese nieuwsmedia laat toe om dat discours te vergelijken met het discours van de EVP-fractie in het Europees Parlement. Via het eigen onderzoek gaan we dus na of we in een specifiek politieke context dezelfde tendensen zien als in de Europese pers. Daarbij is het dus voor alle duidelijkheid niet de bedoeling om zelf nog eens het discours in de nieuwsmedia te onderzoeken, aangezien de literatuur daarover reeds uitgebreid is. Zo komen we uiteindelijk tot een eerste deelvraag:

- Evolueert het vluchtelingen- en migratiediscours bij de EVP-fractie in het Europees Parlement in dezelfde richting als het vluchtelingen- en migratiediscours in de nieuwsmedia?

Daarbij zullen de eigen, na het onderzoek geformuleerde conclusies dus worden afgetoetst aan de hierboven beschreven algemene conclusies uit het literatuuroverzicht over het discours in de Europese nieuwsmedia.

3.3. Verschillen tussen landen: deelvraag 2

Dit deel van de probleemstelling, waarbij we tot een tweede deelvraag komen, is grotendeels gebaseerd op '2.3. Verschillen tussen landen'. Zoals reeds aangehaald werd tijdens het doornemen van de bestaande literatuur verschillende keren duidelijk dat de verschillen in discours tussen landen/ nationaliteiten substantieel kunnen zijn. Hoewel ik daar bij aanvang van deze masterproef niet meteen had aan gedacht, werd zo al snel duidelijk dat ik hier ook voor mijn eigen onderzoek rekening mee zou moeten houden.

Het bestaan van geografische verschillen is herhaaldelijk gerapporteerd (Berry et al., 2016; De Cock et al., 2019; Hovden, Mjelde & Gripsrud, 2018). Om dat ook mee te nemen in mijn eigen onderzoek, besloot ik er dan ook een deelvraag over te formuleren:

- Zijn er landen/ nationaliteiten die afwijken van de andere landen?

Al snel werd echter duidelijk dat die deelvraag enige richting zou moeten meekrijgen. Daarom ging ik vervolgens in de literatuur op zoek naar materiaal om hypothesen uit te puren. Een interessante vaststelling waarop ik stootte is het soms afwijkende discours in Italië en Griekenland. Zo werd er vastgesteld dat het humanitaire aspect van de vluchtelingen- en migratiekwesitie vaker werd

benadrukt in Italië dan doorgaans in de andere Europese landen – ondanks enkele uitzonderingen - het geval was (Berry et al., 2016; Colombo, 2018). Verder wordt zowel in Italië als Griekenland opvallend vaak verwezen naar de verantwoordelijkheid van de EU in het beheersen van de instroom (Boukala & Dimitrakopoulou, 2018; Colombo, 2018). Het frequenter benadrukken van zowel het humanitaire aspect als van de verantwoordelijkheid van de Europese Unie heeft volgens de aangehaalde auteurs hoe dan ook in zekere mate te maken met de geografische ligging van de landen.

Italië en Griekenland waren immers twee van de landen die uitzonderlijk hard werden geconfronteerd met de vluchtelingeninstroom. Ten eerste kregen ze te maken met verdrinkingsdoden voor hun kusten en drenkelingen die gered moesten worden (Knack, 2015; Knack, 2019; Rabaey, 2016). Ten tweede kwam er, omwille van hun ligging, een enorme druk te liggen op deze landen: Italië of Griekenland waren heel vaak de eerste plaats van aankomst in Europa. Deze landen werden dan ook onevenredig zwaar belast met de opvang en registratie van de binnenkomende mensen (Europese Rekenkamer, 2019), met bijvoorbeeld de zogenaamde ‘hotspots’¹¹ tot gevolg. Met de specifieke situatie van Griekenland en Italië in gedachten lijkt het me dan ook interessant om na te gaan of we er een enigszins ander discours terugvinden.

Rekening houdend met de in de literatuur teruggevonden afwijkingen van het Italiaanse en Griekse discours ten opzichte van andere Europese landen, de specifieke ligging van de landen en de specifieke situatie daar in het licht van de vluchtelingencrisis van 2015, formuleren we een **eerste hypothese**:

- We verwachten dat Italiaanse en Griekse Europarlementsleden afwijken ten aanzien van de andere Europarlementsleden door:
  - 1) Meer aandacht te hebben voor het humanitaire aspect
  - 2) Meer aandacht te hebben voor de verantwoordelijkheid van de EU in het bijstaan van de zwaarst getroffen landen

Een tweede groep landen die extra aandacht verdient zijn de Oost-Europese EU-landen: Bulgarije, Tsjechië, Hongarije, Polen, Roemenië en Slovakije (bij de afbakening van wat onder Oost-Europa valt stonden we reeds eerder stil, in voetnoot 6). De bruikbare literatuur over deze groep landen is echter bijzonder beperkt. Het interessantste werk is dat van Tkaczyk (2017) en Corbu, Buturoiu & Durach (2017) over het discours in respectievelijk de Tsjechische en Roemeense nieuwsmedia. De auteurs stelden onder andere vast dat er opvallend veel aandacht ging naar de mogelijke

---

¹¹ In Griekenland en Italië werden in het kader van de vluchtelingencrisis zogenaamde ‘hotspots’ ingericht. Daar moest de eerste opvang verleend worden en moesten de mensen in kwestie worden geïdentificeerd en geregistreerd (Europese Rekenkamer, 2019).

veiligheidsproblemen die gepaard gaan met de komst van vluchtelingen en migranten, en dat er opvallend weinig plaats was voor het humanitaire aspect van de kwestie.

Uiteraard is er ook nog de politieke situatie in verschillende van de Oost-Europese landen. Denk daarbij aan het succes van erg migratiekritische politici en partijen als Viktor Orbán in Hongarije, Recht en Rechtvaardigheid in Polen of Andrej Babiš in Tsjechië. Ook in Bulgarije lijkt er bijvoorbeeld weinig sprake van een migratievriendelijk politiek en maatschappelijk klimaat (Amnesty International, n.d., 20 maart; Gotev, 2018). Bovendien waren Roemenië, Tsjechië, Slovakije en Hongarije de vier landen die in 2015 tegen het door de Europese Unie gelanceerde spreidingsplan stemden (De Standaard, 2015).

Op basis van de hierboven besproken maar erg beperkte literatuur, en vooral op basis van de actuele (politieke) situatie met betrekking tot vluchtelingen en migranten in Oost-Europa formuleren we een **tweede hypothese** voor de deelvraag 'Zijn er landen/ nationaliteiten die afwijken van de andere landen?'.
• We verwachten dat de Oost-Europese Europarlementsleden (Bulgarije, Tsjechië, Hongarije, Polen, Roemenië en Slovakije) afwijken ten aanzien van de andere Europarlementsleden door:

- We verwachten dat de Oost-Europese Europarlementsleden (Bulgarije, Tsjechië, Hongarije, Polen, Roemenië en Slovakije) afwijken ten aanzien van de andere Europarlementsleden door:
  - 1) Meer aandacht te hebben voor de mogelijke veiligheidsproblemen die met de instroom gepaard gaan.
  - 2) Minder aandacht te hebben voor het humanitaire aspect van de kwestie.

3.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen: deelvraag 3

Voor het formuleren van de derde deelvraag bouwen we voornamelijk voort op '2.4. Discoursveranderingen na specifieke gebeurtenissen'. Dat deel van het literatuuronderzoek leverde zowel methodologische als meer 'inhoudelijke' inspiratie: naast een belangrijke inspiratiebron voor het onderzoeksdesign (zie verder), geeft het immers ook aanleiding tot een deelvraag.

Reeds verschillende auteurs gingen in hun onderzoek de invloed van specifieke gebeurtenissen op het vluchtelingendiscours na (Bielicki, 2018, pp. 184-190; Chouliaraki & Zaborowski, 2017; Czymara & Schmidt-Catran, 2017; Kobierecka, 2017). Ik was dat zelf aanvankelijk niet van plan, maar de literatuur bracht me op dat idee. Dat lijkt me sowieso interessant. Het hoofddoel van mijn onderzoek blijft wel om de evolutie van het vluchtelingen- en migratiediscours in zijn geheel te schetsen, maar dat sluit zeker niet uit dat ook kan onderzocht worden of het discours na bepaalde gebeurtenissen ingrijpend verandert.

Ik selecteerde uiteindelijk drie momenten waarlangs ik de evolutie van het discours zal nagaan:

- 1) De verdrinking van de driejarige Syrische kleuter Alan Kurdi op 2 september 2015. De beelden van de aangespoelde jongen gingen de wereld, en in het bijzonder Europa, rond. Het lijkt mij interessant om na te gaan of we na deze beelden enige verandering zien in het discours.
- 2) De aanslagen in Brussel op 22 maart 2016. Deze aanslagen in de luchthaven van Zaventem en metrostation Maalbeek eisten meer dan dertig doden en werden opgeëist door terreurgroep IS.
- 3) De Italiaanse parlementsverkiezingen van 4 maart 2018, waarbij de Vijfsterrenbeweging en de erg migratiekritische partij Lega een overwinning boekten. Deze gebeurtenis opnemen in mijn analyse lijkt me interessant omdat Italië, zoals reeds aangehaald, een belangrijk land is in het vluchtelingendebat en het me dus niet ondenkbaar lijkt dat na de verkiezingsoverwinning van een migratiekritische partij het discours (en vooral welke aspecten van de vluchtelingenkwestie erin benadrukt worden) enigszins verandert.

Om de eventuele discoursveranderingen na deze drie gebeurtenissen te registreren formuleren we de derde en laatste deelvraag:

- Doen er zich bepaalde evoluties voor na een of meerdere van de geselecteerde gebeurtenissen?

Een belangrijke kanttekening hierbij is dat het niet de bedoeling is om een causaal verband aan te tonen. Dat geldt trouwens ook voor de vorige deelvraag. Als we het discours zien veranderen na de aanslagen in Brussel, of als we een merkelijk ander discours vaststellen bij Griekse en Italiaanse Europarlementsleden, kunnen we niet met volle zekerheid beweren dat dat veroorzaakt wordt door respectievelijk de aanslagen of de specifieke geografische ligging van Italië en Griekenland. Een causaal verband aantonen is dan ook niet de ambitie van deze masterproef. De gebruikte methodologie laat dat niet toe. Dat neemt echter niet weg dat het interessant kan zijn om na te gaan of het discours verandert na bepaalde gebeurtenissen.

Wat betreft die eventuele discoursveranderingen laat de bestaande literatuur, aangevuld met een intuïtief aanvoelen, toe om hypothesen te formuleren. Wat betreft de eerste gebeurtenis, de verdrinking van Alan Kurdi, spraken Chouliaraki & Zaborowski (2017) bijvoorbeeld over het aanbreken van een “humanitaire periode”. De onderzoekers stelden vast dat er in de periode na de verdrinking van de Syrische kleuter meer plaats was voor solidariteit en begrip. Intuïtief valt het uiteraard best aan te nemen dat er na een dergelijke gebeurtenis meer wordt stilgestaan bij het humanitaire aspect van de hele kwestie. Een **eerste hypothese** die bij de deelvraag ‘Doen er zich

bepaalde evoluties voor na een of meerdere van de geselecteerde gebeurtenissen?’ hoort, is dan ook:

- We verwachten dat er na (de beelden van) de verdrinking van Alan Kurdi meer aandacht is voor het humanitaire aspect.

Ook voor de tweede gebeurtenis, de aanslagen in Brussel, formuleren we een hypothese. Chouliaraki & Zaborowski (2017) stelden vast dat er na de aanslagen van november 2015 in Parijs sprake was van een “securitiseringsperiode”, waarbij de komst van vluchtelingen en migranten dus meer als een mogelijke veiligheidsdreiging werd voorgesteld. Joris et al. (2018, pp. 59-80) stellen op hun beurt eveneens vast dat er na de aanslagen in Parijs meer aandacht was voor mogelijke veiligheidsproblemen die samengaan met de vluchtelingen- en migratiekwestie. Intuïtief lijkt het ook niet ondenkbaar dat er na terroristische aanslagen, of het nu in Brussel of Parijs is, meer wordt gefocust op het veiligheidsaspect. We trekken hierbij dus de conclusies over de discoursverandering na de aanslagen in Parijs door naar de aanslagen in Brussel. Door in deze masterproef te focussen op de aanslagen in Brussel, bied ik bovendien een extra aanvulling op de bestaande literatuur. In de meeste onderzoeken die discoursverandering na specifieke gebeurtenissen in het licht van de vluchtelingencrisis van 2015 nagaan, beschouwt men immers de aanslagen in Parijs. We komen uiteindelijk dus tot een **tweede hypothese**:

- We verwachten dat er na de aanslagen in Brussel meer aandacht is voor de mogelijke veiligheidsproblemen die gepaard gaan met de komst van vluchtelingen en migranten.

Geen van de hierboven aangehaalde onderzoeken onderzoekt de eventuele discoursverandering na winst van een radicaal-rechtse, migratiekritische partij. Laat staan dat er reeds literatuur is over de evolutie van het discours na de Italiaanse parlementsverkiezingen van 2018, de derde gebeurtenis die ik voor mijn eigen onderzoek selecteerde. Om voor die gebeurtenis een hypothese te formuleren, keren we dan ook even terug naar subhoofdstuk ‘2.3. Verschillen tussen landen’. Daarin werd duidelijk dat er in Italië en Griekenland veel aandacht werd geschonken aan de verantwoordelijkheid van de EU (Boukala & Dimitrakopoulou, 2018; Colombo, 2018). Dat had volgens de auteurs in kwestie onder andere te maken met de ligging van die twee landen.

Uit die vaststelling vertrekken we om een hypothese te formuleren. We kunnen ons namelijk afvragen of men zich, na de verkiezingsoverwinning van het extreemrechtse Lega in Italië, niet nadrukkelijker bewust werd van het eventuele belang van EU-ondersteuning voor disproportioneel belaste landen. Met andere woorden: het was al duidelijk dat Italië veel belang hechtte aan de verantwoordelijkheid van de EU (Colombo, 2018), dus mogelijk was de overwinning van Lega voor de andere Europese landen een signaal om Italië meer bij te staan in de opvang van

de instroom, en er dus ook in het Europees Parlement meer op aan te dringen. Zo komen we uiteindelijk tot een **derde hypothese**:

- We verwachten dat er na de Italiaanse parlementsverkiezingen van maart 2018 meer aandacht is voor de verantwoordelijkheid van de EU in het bijstaan van de zwaarst getroffen landen

3.5. Overzicht: centrale onderzoeksvraag, drie deelvragen en bijhorende hypotheses

Om het overzicht te bewaren geven we nog eens een overzicht van de centrale onderzoeksvraag, met de daarbij horende deelvragen en hypotheses.

CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG: Hoe is het vluchtelingen- en migratiediscours bij de Europese Volkspartij in het Europees Parlement geëvolueerd gedurende de legislatuur 2014-2019?

DEELVRAAG 1: Evolueert het vluchtelingen- en migratiediscours bij de EVP-fractie in het Europees Parlement in dezelfde richting als het vluchtelingen- en migratiediscours in de nieuwsmedia?

DEELVRAAG 2: Zijn er landen/ nationaliteiten die afwijken van de andere landen?

HYPOTHESE 1: We verwachten bij Griekse en Italiaanse Europarlementsleden meer aandacht voor het humanitaire aspect en voor de verantwoordelijkheid van de EU.

HYPOTHESE 2: We verwachten bij Oost-Europese Europarlementsleden meer aandacht voor de mogelijke veiligheidsproblemen en minder aandacht voor het humanitaire aspect.

DEELVRAAG 3: Doen er zich bepaalde evoluties voor na een/ meerdere van deze gebeurtenissen?

HYPOTHESE 1: We verwachten na de verdrinking van Alan Kurdi meer aandacht voor het humanitaire aspect.

HYPOTHESE 2: We verwachten na de aanslagen in Brussel meer aandacht voor de mogelijke veiligheidsproblemen.

HYPOTHESE 3: We verwachten na de Italiaanse parlementsverkiezingen meer aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU.

Om deze vragen van een antwoord te voorzien is een degelijke methodologische aanpak uiteraard onontbeerlijk. Met dat methodologisch aspect gaan we dan ook verder.

4. Methodologie en onderzoeksdesign

Ik wil het discours in de parlementaire vragen van de EVP-fractieleden analyseren aan de hand van een kwalitatieve inhoudsanalyse. Uit het exploratief onderzoek voor de onderzoekpaper werd reeds duidelijk dat parlementaire vragen zich goed lenen tot een inhoudsanalyse. Om het onderzoek zonder problemen te kunnen aanvatten en uitvoeren is het van belang om even stil te staan bij het onderzoeksdesign en de gebruikte methodologie.

Om het aantal te analyseren vragen enigszins behapbaar te houden werd er reeds voor gekozen om te focussen op de fractie van de Europese Volkspartij. Een nog verdere vernauwing dringt zich echter op. Daarom zal ik me voor mijn onderzoek beperken tot parlementaire vragen met de woorden 'refugee' of 'refugees' in de titel. Dat is een pragmatische afbakening, waarmee we tot een behapbaar aantal parlementaire vragen komen, namelijk 149. Het kan verwarrend zijn dat in deze masterproef wordt gepoogd het discours rond zowel vluchtelingen als migranten te onderzoeken, maar er enkel vragen met het woord 'refugee(s)' in de titel worden geanalyseerd. Een lezing van de parlementaire vragen maakt echter duidelijk dat deze categorieën heel vaak door elkaar en samen worden gebruikt. Daarbij komt dan ook nog eens het eerder aangehaalde argument dat het onderscheid vaak moeilijk te maken valt: als er wordt gesproken over de verdrinkingsdoden of over de bootjes op de Middellandse Zee, kan niet met zekerheid gesteld worden of het uitsluitend om vluchtelingen dan wel migranten gaat.

Zoals reeds herhaaldelijk aangegeven wordt de legislatuur 2014-2019 door middel van drie gebeurtenissen opgesplitst in vier periodes. Die periodes zijn de volgende:

- 1) De periode van 1 juli 2014 tot 2 september 2015: de periode vanaf het begin van de legislatuur 2014-2019 van het Europees Parlement tot de verdrinking van Alan Kurdi.
- 2) De periode van 2 september 2015 tot 22 maart 2016: de periode tussen de verdrinking van Alan Kurdi en de aanslagen in Brussel.
- 3) De periode van 22 maart 2016 tot 4 maart 2018: de periode tussen de aanslagen in Brussel en de Italiaanse parlementsverkiezingen.
- 4) De periode van 4 maart 2018 tot 1 juli 2019: de periode vanaf de Italiaanse parlementsverkiezingen tot het einde van de legislatuur 2014-2019.

Uiteraard is het zo dat deze vier periodes behoorlijk lang zijn. Dat heeft zijn beperkingen: zo kunnen eventuele discoursveranderingen die zich gedurende een heel korte periode (bijvoorbeeld slechts enkele weken na een bepaalde gebeurtenis) voordoen over het hoofd gezien worden. Het is echter een bewuste keuze om met deze vier iets langere periodes te werken. Het gaat ten eerste om een methodologische overweging: de geselecteerde gebeurtenissen moeten voldoende relevant zijn en de mogelijkheden liggen dus niet voor het rapen, en bovendien moeten de

periodes lang genoeg zijn om voor elke periode over voldoende parlementaire vragen te beschikken. Ten tweede is de keuze voor iets langere periodes ook inhoudelijk gemotiveerd: ik wil net nagaan of we na bepaalde gebeurtenissen een blijvende, fundamentele verandering zien van het discours. Het is dus niet het doel van dit onderzoek om veranderingen op eerder korte termijn te registreren.

4.1. *Directed content analysis*

Ik kies dus, zoals gezegd, voor een kwalitatieve inhoudsanalyse. Binnen deze vorm van onderzoek zijn er meerdere mogelijkheden. Hsieh & Shannon (2005) onderscheiden drie vormen van kwalitatieve inhoudsanalyse: *conventional content analysis*, *directed content analysis* en *summative content analysis*. Die laatste soort is minder interessant in het licht van deze masterproef. Een zogenaamde *conventional content analysis* kan van pas komen wanneer er niet wordt vertrokken vanuit een bepaalde theorie of bepaalde aannames die je wil toetsen met je eigen bronnen. Je begint hierbij dus niet met op voorhand opgestelde categorieën, maar laat categorieën vanzelf voortvloeien uit je data. Dat sluit aan bij het concept 'inductive category formation' (Mayring, 2014, pp. 79-80). Je komt hierbij dus zelf, op basis van je eigen bronnenmateriaal, tot bepaalde categorieën. Je categorieën vloeien met andere woorden voort uit de analyse van de teksten.

Daarnaast is er dus *directed content analysis*. Dit type van kwalitatieve inhoudsanalyse kan volgens Hsieh & Shannon (2005) gebruikt worden als je een bestaande theorie wil testen, of als er al uitgebreid onderzoek bestaat voor het fenomeen dat je zelf bestudeert. Bij deze benadering bouw je dus expliciet voort op bestaande literatuur. Voor het in deze masterproef behandelde thema bestaat al behoorlijk wat literatuur. Daarom zal dan ook gebruik gemaakt worden van een *directed content analysis*. We starten dus vanuit de bestaande literatuur om bepaalde categorieën op te stellen, in plaats van de categorieën louter uit de onderzochte teksten te laten voortvloeien, zoals bij een *conventional content analysis* (Hsieh & Shannon, 2005).

Deze benadering is dus meer deductief. Je stelt op voorhand categorieën op en probeert die vervolgens terug te vinden in je eigen ruw bronnenmateriaal. Daarom spreekt men ook over *deductive category application* (Spannagel, Gläser-Zikuda & Schroeder, 2005). Je probeert hierbij zoveel mogelijk tekst in de vooraf opgestelde categorieën onder te brengen. Stukken tekst die toch niet binnen die vooropgestelde categorieën passen, geef je een andere code mee. Zo kunnen eventueel toch nog andere categorieën ontstaan, voor stukken tekst met een overlappende inhoud die niet onder een van de bestaande categorieën vallen. *Directed content analysis* (Hsieh & Shannon, 2005), ook wel 'deductive content analysis' genoemd (Cantanzaro aangehaald in: Elo & Kyngäs, 2008), is duidelijk bruikbaar voor het onderzoek dat ik wil doen. We staan dan ook even stil bij hoe zo een *directed content analysis* precies dient uitgevoerd te worden.

Elo & Kyngäs (2008) bespreken de voorbereidende fase van het onderzoek: de fase van de eerste, algemene lezing waarin je als onderzoeker een eerste impressie krijgt van je bronnenmateriaal. De auteurs geven aan dat je in eerste instantie de teksten meerdere keren moet lezen, en daarbij als onderzoeker voor jezelf een aantal vragen moet beantwoorden. Je kan de volgende fase, waarin je effectief gaat coderen, niet beginnen zonder deze voorbereidende fase te doorlopen. In deze voorafgaande fase moet je onder andere zicht krijgen op wat er gebeurt, waarom het gebeurt en wie er aan het woord is (Elo & Kyngäs, 2008).

Vervolgens vat je effectief het onderzoek aan. Ook dat gaat in verschillende stappen. Volgens Hsieh & Shannon (2005) is een *directed content analysis* dan ook een behoorlijk gestructureerd proces. Je gaat ten eerste coderen: bepaalde stukjes tekst, zinnen, woorden... kernachtig samenvatten in bepaalde 'codes'. Vervolgens ga je die codes onder de vooraf gedefinieerde categorieën sorteren. Voor codes die niet onder een van de vooraf opgestelde categorieën (en eventuele subcategorieën) kunnen worden ondergebracht, ga je nieuwe overkoepelende categorieën opstellen (Hsieh & Shannon, 2005). Op die manier vormen categorieën bepaalde labels waaronder overlappende betekenissen of overlappende inhoud wordt ondergebracht (Graneheim & Lundman, 2004). Categorieën zijn dus intern homogeen en extern heterogeen (Patton aangehaald in: Graneheim & Lundman, 2004).

Na het coderen van het bronnenmateriaal en het onderbrengen in categorieën moeten de onderzoeksresultaten uiteraard op een enigszins kernachtige manier worden weergegeven. Volgens Elo & Kyngäs (2008) is dat een moeilijke evenwichtsoefening, waarbij je al te abstracte analyses moet vermijden. Je mag niet overdreven veel categorieën formuleren of overhouden en moet bepaalde subcategorieën samennemen. Tegelijk mag je geen sterk verschillende zaken in eenzelfde categorie onderbrengen. In je eigenlijke conclusies moet je de gekozen categorieën voldoende uitgebreid beschrijven en ervoor zorgen dat de link tussen de categorieën en de data voor een externe lezer duidelijk is. Om die link duidelijker te maken, kunnen tekstfragmenten worden gebruikt (Elo & Kyngäs, 2008). Tot slot moeten ook te reductionistische of eenvoudige conclusies vermeden worden. Dat duidt volgens Elo & Kyngäs vaak op een onvoldoende grondige analyse.

4.2. Opstellen van categorieën

Aangezien gebruik gemaakt wordt van een *directed content analysis* moeten voor aanvang van het onderzoek reeds enkele categorieën naar voor worden geschoven. De selectie van deze categorieën buigt uiteraard terug op het literatuuroverzicht. Het gaat dan hoofdzakelijk om subhoofdstuk '2.5. Inspiratie voor categorieën voor inhoudsanalyse', maar ook de andere delen zijn van belang, net omdat de gekozen categorieën moeten toelaten om de uit die delen voortgevloeide (deel)vragen en hypotheses te beantwoorden.

Uiteindelijk kwam ik tot de volgende categorieën om de inhoudsanalyse mee aan te vangen:

- Een eerste categorie is ‘aandacht voor de grondoorzaken van de vluchtelingen- en migratiestromen’. Uit het literatuuronderzoek werd duidelijk dat er in de nieuwsmedia steeds minder aandacht was voor die grondoorzaken (Berry et al, 2016; Chouliaraki & Zaborowski, 2017). Deze categorie moet toelaten om na te gaan of dat ook bij de EVP-fractie in het Europees Parlement het geval was. Het gaat bij deze categorie dus om de vermelding van bijvoorbeeld instabiliteit, oorlog, armoede of klimatologische omstandigheden als oorzaak van vluchtelingen- en migratiestromen. Als men bijvoorbeeld duidt op mensensmokkel als oorzaak voor de toename van vluchtelingen- en migratiestromen, wordt dat niet gezien als ‘grondoorzaak’ en valt dat niet onder deze categorie. Het gaat echt om de zaken waardoor mensen in eerste instantie geneigd zijn om zich naar Europa te begeven.
- Een tweede categorie is ‘aandacht voor de mogelijke positieve gevolgen’. Uit de literatuur bleek dat er in de nieuwsmedia nauwelijks oog was voor de mogelijke positieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten (Berry et al., 2016; Eberl et al., 2018; Joris et al., 2018, pp. 59-80). Via deze categorie kan worden nagegaan of dat ook geldt voor de EVP-fractie in het Europees Parlement. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over aandacht voor het invullen van bepaalde knelpuntberoepen door migranten en vluchtelingen, of de rol van migratie in het dekken van de vergrijzingskosten.
- Een derde categorie, die enigszins aansluit bij de tweede, is ‘aandacht voor de mogelijke negatieve gevolgen’. In tegenstelling tot de geringe aandacht voor mogelijke positieve gevolgen was er in de nieuwsmedia behoorlijk veel, en met verloop van tijd steeds meer, aandacht voor de mogelijke negatieve gevolgen van de instroom (o.a. Chouliaraki & Zaborowski (2017); Greussing & Boomgaarden (2017); Hovden et al. (2018)). Bij deze categorie horen drie subcategorieën: ‘aandacht voor mogelijke negatieve economische gevolgen’, ‘aandacht voor mogelijke negatieve veiligheidsgevolgen’ en ‘aandacht voor andere soorten negatieve gevolgen’. Uit het bestaand onderzoek werd immers duidelijk dat het bij het bespreken van mogelijke negatieve gevolgen vooral over veiligheidsrisico’s en mogelijke economische gevolgen ging. Onder die ‘negatieve economische gevolgen’ vallen bijvoorbeeld bezorgdheden over de draagkracht van de welvaartsstaten in bepaalde EU-landen. Het gaat hierbij dus over het brede macro-economische aspect, niet louter over bijvoorbeeld de kostprijs van de opvang en integratie van vluchtelingen en migranten.

Deze categorie laat dus toe om na te gaan of er, net zoals in de nieuwsmedia, steeds meer aandacht ging naar mogelijke negatieve gevolgen. Daarnaast laat de subcategorie ‘aandacht voor mogelijke negatieve veiligheidsgevolgen’ ook toe om hypothese 2 van zowel deelvraag 2 als deelvraag 3 van een antwoord te voorzien. Die hypothesen gaan

immers beiden over de aandacht voor mogelijke veiligheidsproblemen: bij deelvraag 2 willen we nagaan of er daar meer aandacht voor was bij Oost-Europese parlementsleden, bij deelvraag 3 willen we onderzoeken of daar meer op gefocust werd na de aanslagen in Brussel.

- De vierde categorie is ‘aandacht voor het humanitaire aspect’. Het bestaand onderzoek maakt duidelijk dat in de nieuwsmedia de aandacht voor het humanitaire aspect afnam doorheen de tijd (bijvoorbeeld Greussing & Boomgaarden, 2017; Hovden et al., 2018). Via deze categorie kunnen we niet alleen nagaan of dat ook in het Europees Parlement het geval was en dus deels antwoorden op de eerste deelvraag, maar ook de hypothesen van de tweede deelvraag en de eerste hypothese van de derde deelvraag nagaan.
- Ten vijfde schuif ik de categorie ‘aandacht voor de mogelijke oplossingen’ naar voor. De literatuurstudie maakte duidelijk dat de aandacht voor mogelijke oplossingen in de Europese nieuwsmedia afnam doorheen de vluchtelingen crisis van 2015 en in de nasleep ervan (Berry et al., 2016). Via deze categorie gaan we na of dat ook het geval is voor de parlementaire vragen van de EVP-fractie. Het gaat hierbij dus over het voorstellen van oplossingen om bijvoorbeeld de migratiestroom in te dijken of de instroom beter te managen.
- Een zesde categorie is ‘aandacht voor de hoeveelheden vluchtelingen en migranten’. Uit de literatuur bleek dat de aantallen vluchtelingen en migranten bijzonder vaak werden benadrukt in de Europese nieuwsmedia (Chouliaraki & Stolic, 2017; Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016; Joris et al., 2018, pp. 59-80), waarbij er vaak geen plaats is voor de individuele achtergrond of verhalen van mensen. Er wordt in die context ook gesproken over ‘collectivering’ (Chouliaraki & Zaborowski, 2017). Er werd dus vooral over vluchtelingen en migranten gesproken als deel van grote groepen. Om na te gaan of er ook in het Europees Parlement veel nadruk werd gelegd op de aantallen en of die neiging ook hier toeneemt doorheen de tijd, zullen we deze zesde categorie nodig hebben.
- ‘Aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU’ is de zevende categorie. Specifieker gaat het hierbij om het benadrukken van de rol van de EU in het bijstaan van de zwaarst getroffen landen. De literatuur maakt duidelijk dat men in Griekenland en Italië meer geneigd is om die verantwoordelijkheid te benadrukken (Boukala & Dimitrakopoulou, 2018; Colombo, 2018), wat volgens de auteurs in kwestie heeft te maken met de ligging van die landen. Deze categorie laat toe om na te gaan of hetzelfde geldt binnen de EVP-fractie in het Europees Parlement, en zo de eerste hypothese van deelvraag 2 te beantwoorden. Verder laat deze categorie ook toe om vast te stellen of de aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU toenam na de Italiaanse parlementsverkiezingen van

2018, met de eclatante overwinning voor het erg migratiekritische Lega. Op die manier gaan we hypothese 3 van deelvraag 3 na.

- De achtste en negende categorie zijn een uitzondering: ze zijn niet gebaseerd op het literatuuronderzoek, maar op mijn eigen onderzoekspaper. Ik schreef vorig jaar mijn onderzoekspaper rond dezelfde thematiek en deed daarbij een exploratief onderzoek. Ook daarbij ging het al om een *directed content analysis*, waarbij dus eventueel nieuwe categorieën kunnen ontstaan op basis van het eigen codeerwerk. Dat gebeurde ook.

Tijdens het coderen viel mij toen namelijk op dat over de geanalyseerde vragen heen op een verschillende manier over het ‘managen’ van de vluchtelingen- en migratiestromen werd gepraat. Soms werd namelijk vooral aandacht besteed aan de situatie in gebieden buiten Europa en de eventuele ondersteuning die daar nodig was, bijvoorbeeld in vluchtelingenkampen. In andere vragen ging het dan weer eerder over het intern Europese management van de instroom. Daarbij ging het dus eerder over de situatie op het eigen, Europese grondgebied. In het exploratief onderzoek stelde ik vast dat er een belangrijke verschuiving was. In de legislatuur 2014-2019 van het Europees Parlement leek immers heel veel aandacht te gaan naar het intern Europese management, terwijl er nauwelijks nog oog was voor de situatie en problemen buiten Europa. Die aandacht was er in de legislatuur 2009-2014 wel.

Het is wel belangrijk om te onthouden dat het exploratief onderzoek voor de onderzoekspaper bijzonder beperkt was en er daarin bovendien met een ander onderzoeksdesign werd gewerkt, waarbij twee legislaturen van het Europees Parlement met elkaar werden vergeleken. Die nuances nemen echter niet weg dat het opportuun is om de toen ontstane categorieën mee te nemen in het onderzoek voor deze masterproef. Het is namelijk niet ondenkbaar dat de evolutie in kwestie zich ook binnen de legislatuur 2014-2019 verder voltrok. De twee laatste categorieën zijn dan ook ‘aandacht voor het intern Europees management’ en ‘aandacht voor het management buiten Europa’.

Met deze categorieën begin ik dus aan de inhoudsanalyse. Zoals reeds aangehaald is het bij een *directed content analysis* mogelijk dat er tijdens het onderzoek nog nieuwe categorieën en/of subcategorieën zullen ontstaan (Hsieh & Shannon, 2005). Het is uiteraard wel de bedoeling om zo veel mogelijk stukken tekst bij de op voorhand opgestelde categorieën onder te brengen.

Om deze kwalitatieve inhoudsanalyse voldoende gestructureerd aan te pakken en de analyse te vergemakkelijken zal gebruik gemaakt worden van NVivo. Deze software biedt de mogelijkheid om de parlementaire vragen vlot te verwerken en coderen. Vervolgens geeft het programma overzichtelijk het aandeel van elke categorie weer en laat het toe om een duidelijke vergelijking te maken tussen diverse samples.

Om volledig voorbereid aan het onderzoek te kunnen beginnen, staan we tot slot nog even stil bij de bronnen die gebruikt zullen worden.

4.3. Bronnen

Alle parlementaire vragen zijn raadpleegbaar op de website van het Europees Parlement. Niet elke vraag zal apart in de bronnenlijst van deze masterproef worden opgenomen. Daar wordt enkel verwezen naar de specifieke webpagina waarop je, mits een zoekopdracht, de gebruikte vragen kan terugvinden. De betreffende bron in de bronnenlijst is 'European Parliament (n.d.)'.

Om de centrale onderzoeksvraag ('Hoe is het vluchtelingen- en migratiediscours bij de Europese Volkspartij in het Europees Parlement geëvolueerd gedurende de legislatuur 2014-2019?') en de eerste deelvraag ('Evolueert het vluchtelingen- en migratiediscours bij de EVP-fractie in het Europees Parlement in dezelfde richting als het vluchtelingen- en migratiediscours in de nieuwsmedia?') te beantwoorden, analyseren we dus alle parlementaire vragen van de legislatuur 2014-2019 met het woord 'refugee(s)' in de titel. Dat gaat, zoals gezegd, om 149 vragen. Hierbij gaat het dus louter om het schetsen van de algemene evolutie, nog los van de gebeurtenissen die in deelvraag 3 aan bod komen. Het is wel zo dat die gebeurtenissen en de periodes die ze afbakenen zorgen voor een meer gestructureerde analyse, waardoor de evolutie in het discours aanschouwelijk wordt gemaakt. Dat is dus de eerder vermelde 'methodologische meerwaarde' van het selecteren van bepaalde gebeurtenissen (zie '3.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen: deelvraag 3'). Hier dienen de periodes dus eerder als een louter methodologisch 'hulpmiddel', om de evolutie langs te analyseren.

Voor de tweede deelvraag is het de bedoeling om na te gaan of het discours van Griekse en Italiaanse (EVP-)Europarlementsleden en dat van Oost-Europese (EVP-)Europarlementsleden op bepaalde vlakken afwijkt van dat van de andere parlementsleden. Hierbij zijn de afgebakende periodes of de evolutie irrelevant. We beschikken namelijk niet voor elke periode over genoeg parlementaire vragen van elke groep landen om ook nog eens per periode mogelijke nationale verschillen bloot te leggen, of om per landengroep de evolutie in het discours te beschouwen. Het enige doel bij deze deelvraag is om eventuele geografische verschillen over de gehele legislatuur 2014-2019 te ontdekken. Voor het beantwoorden van de eerste hypothese zullen de vragen van Italiaanse en Griekse parlementsleden enerzijds dus vergeleken worden met die van alle andere parlementsleden¹² anderzijds, en ook met die van de Oost-Europese parlementsleden. Voor de tweede hypothese zal hetzelfde gedaan worden met de vragen van Oost-Europese parlementsleden (Bulgarije, Tsjechië, Hongarije, Polen, Roemenië en Slovakije) enerzijds en die van alle andere parlementsleden anderzijds.

---

¹² Het gaat hier dus om alle parlementsleden die niet afkomstig zijn van Griekenland, Italië of een van de Oost-Europese landen. Deze groep wordt in de tekst ook de groep 'overige parlementsleden' genoemd. Je kan deze landengroep ook onder de heel brede noemer 'Noord- en West-Europese parlementsleden' plaatsen.

Bij de derde deelvraag is het de bedoeling om na te gaan of er zich veranderingen voordoen in het discours na de drie geselecteerde gebeurtenissen. In tegenstelling tot bij de centrale onderzoeksvraag gaat het hier dus niet over de eventuele discoursverandering doorheen de hele legislatuur, maar over de eventuele veranderingen na een specifieke gebeurtenis. De selectie van de vier gebeurtenissen is het resultaat van een afweging, waarbij gebeurtenissen met voldoende relevantie moesten worden geselecteerd en er voor elke periode voldoende parlementaire vragen beschikbaar moesten zijn. Dat verklaart ook waarom niet alle periodes even lang zijn.

Kortom: in wat volgt zullen 149 parlementaire vragen, ingedeeld in vier periodes, aan een *directed content analysis* worden onderworpen. Die parlementaire vragen zullen telkens op een andere manier met elkaar worden vergeleken (bijvoorbeeld langs lands- of tijdsgrenzen), om zo de verschillende (deel)vragen en hypotheses te beantwoorden. De codering gebeurt in eerste instantie aan de hand van de vooraf opgestelde categorieën, maar het kan dat er tijdens het codeerproces nog nieuwe (sub)categorieën ontstaan. Na deze bespreking van het onderzoeksdesign en de methodologie kan het onderzoek worden aangevat.

5. Onderzoeksresultaten

We staan nu eerst stil bij de onderzoeksresultaten. De teksten werden op twee manieren geanalyseerd: een keer met het oog op een vergelijking in de tijd en een keer met oog op geografische verschillen.

5.1. Algemene beschrijving en temporeel perspectief

Het temporeel perspectief moet ons in staat stellen om de centrale onderzoeksvraag, de eerste deelvraag en de derde deelvraag te beantwoorden. Hierbij gaat het dus over de analyse van de vier eerder vernoemde periodes, los van enige geografische verschillen.

De eerste categorie waarvoor we de cijfers analyseren is ‘Aandacht voor mogelijke oplossingen’. Hier doen zich doorheen de tijd weinig veranderingen voor. De schommelingen zijn heel erg beperkt. Voor elke periode bedraagt de dekking¹³ tussen tien en vijftien procent. Over het algemeen is er geen duidelijke stijging of daling van de dekking van deze categorie.

Tijdens het codeerproces werd al snel duidelijk dat er met subcategorieën zou gewerkt moeten worden. Het viel immers op dat het bij het bespreken van eventuele oplossingen haast altijd over het bestrijden of beheersen van de instroom ging. Voor het zoeken naar oplossingen voor de grondoorzaken van vluchtelingen- en migratiestromen was er veel minder aandacht. Zo ontstonden de subcategorieën ‘Aandacht voor oplossingen voor de grondoorzaken’ en ‘Aandacht voor andere soorten oplossingen’. Deze subcategorieën ontstonden dus tijdens het coderen, wat mogelijk is bij een *directed content analysis* (Hsieh & Shannon, 2005). Voor die eerste categorie bedraagt de dekking voor elke periode slechts 0 tot 1 procent. Als het in de parlementaire vragen van de EVP-fractieleden over mogelijke oplossingen ging, ging het dus vooral over het verminderen en beheersen van de instroom en niet over het aanpakken van grondoorzaken. Passages die werden ondergebracht onder de categorie ‘Aandacht voor andere soorten oplossingen’ gingen bijvoorbeeld over het afsluiten van terugnameakkoorden met derde landen, samenwerking met Turkije om de instroom van vluchtelingen te verhinderen of het opsporen van mensensmokkelaars. Zo is er bijvoorbeeld de onderstaande passage:

“What direct and effective action can be taken to combat the networks of traffickers operating without hindrance on the Turkish coast, and is Turkey expected to honour its commitments to the

---

¹³ NVivo, het softwareprogramma dat werd gebruikt voor deze inhoudsanalyse, geeft bij elke categorie het ‘coverage percentage’ weer. Dat cijfer geeft aan wat het aandeel is van een bepaalde categorie in de totale hoeveelheid tekst. Een fictief voorbeeld: een ‘coverage percentage’ van tien procent voor de categorie ‘Aandacht voor de mogelijke positieve gevolgen’ in periode 1, geeft aan dat van de totale hoeveelheid tekst voor periode 1 tien procent over de mogelijke positieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten handelt. Voor de leesbaarheid van de tekst zal de term ‘dekking’ worden gebruikt.

EU regarding the refugee crisis? Will it expand to the Aegean maritime operation 'Sophia' which focuses mainly on the Mediterranean Sea north of Libya, targets trafficker networks in the Mediterranean and provides for interventions by naval forces against the vessels of traffickers operating in international waters?" (European Parliament, n.d.).

De dekingsgraad van de categorie 'Aandacht voor de grondoorzaken' is eveneens constant doorheen de verschillende periodes, en ligt voortdurend tussen vijf en tien procent. Daarmee is het een van de categorieën met de laagste dekingsgraad. De aandacht voor de grondoorzaken is dus bijzonder beperkt. Dat ligt in lijn met de hierboven vermelde bevinding dat er weinig aandacht is voor mogelijke oplossingen voor de grondoorzaken. Als er aandacht is voor de grondoorzaken van vluchtelingen- en migratiestromen gaat het vaak eerder om een zijdelingse vermelding. Grondoorzaken maken zelden echt het hoofdonderwerp van een vraag uit. Een uitzondering daarop is bijvoorbeeld een vraag van Dubravka Šuica over de link tussen klimaatverandering en migratiestromen. Volgend tekstfragment komt uit die vraag:

"Climate change is taking place more and more rapidly, posing a global threat. The melting of the ice caps, which causes rising sea levels and various natural disasters, most affects those countries which contribute the least to combating climate change. An increased number of extreme weather conditions and disasters contributes to increasing migration from communities where climate represents the key survival factor. In 2015, due to climate change, a total of 244 million people migrated, and this figure is expected to rise in the coming years (...)" (European Parliament, n.d.)

Ook de aandacht voor de hoeveelheden vluchtelingen en migranten verandert weinig doorheen de tijd. Ook voor deze categorie schommelt de dekingsgraad voortdurend tussen vijf en tien procent, zonder echt een duidelijke richting uit te gaan. Bij deze categorie dient een bijzonder belangrijke nuance gemaakt te worden: hoewel de dekingsgraad niet bijzonder hoog ligt, wordt er in bijzonder veel parlementaire vragen aandacht besteed aan de hoeveelheid vluchtelingen en migranten. Dat maakt ook het aantal 'referenties' (het aantal stukken tekst dat onder een bepaalde categorie werd ondergebracht) duidelijk: dat ligt een stuk hoger dan bij andere categorieën met een vergelijkbare dekingsgraad. Dat heeft te maken met het feit dat de aantallen erg vaak slechts zijdelings vermeld worden bij een vraag die eigenlijk op een ander aspect van de vluchtelingenkwestie focust. Het aantal vragen waarin dat gebeurt is echter behoorlijk hoog. Het gaat dan om passages als *"At the end of 2014, the number of forced migrants in Europe had reached 6.7 million, compared with 4.4 million at the end of 2013", "(...) Greece, which in 2015 alone received some 850 000 refugees (...)"* of *"It seems likely that the influx of migrants will continue to grow"* (European Parliament, n.d.).

De algemene aandacht voor de mogelijke negatieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten blijkt gedurende de hele legislatuur betrekkelijk klein. De dekingsgraad schommelt

tussen slechts vier en zeven procent. Het is hierbij belangrijk om oog te hebben voor de verschillende subcategorieën. Ook hier doen zich echter geen duidelijke, eenduidige evoluties voor doorheen de tijd. Wel stellen we vast dat het tijdens de eerste twee periodes meestal over negatieve economische gevolgen gaat wanneer men over de mogelijke nadelen van de instroom spreekt. In de derde en vierde periode zakt de aandacht daarvoor weg, en gaat het vooral over mogelijke negatieve veiligheidsgevolgen. In absolute cijfers is die verandering echter bijzonder beperkt: het gaat om een stijging van ongeveer drie procent. Het gaat dus vooral over een verandering in verhoudingen. Een voorbeeld van aandacht voor mogelijke negatieve veiligheidsgevolgen is volgend fragment uit een vraag van Europarlementsleden Patricija Šulin en Tomáš Zdechovský:

“The European Union has been facing a refugee crisis for some time now. This has not only brought refugees but also led to a rise in crime in the Member States. Article 2 of the Geneva Convention relating to the Status of Refugees states that all refugees are required to conform to the laws of the country which accepts them. Article 33 states, furthermore, that a refugee who has been convicted by a final judgment of a particularly serious crime can be expelled. Sexual crimes, such as rape, and manslaughter and murder can be considered particularly serious crimes (...)” (European Parliament, n.d.)

Een andere categorie was ‘aandacht voor de mogelijke positieve gevolgen’. Hierbij gaat het dan bijvoorbeeld over Europarlementsleden die wijzen op de mogelijke economische voordelen of voordelen voor de welvaartsstaat. Wat deze categorie betreft kunnen we bijzonder kort zijn: doorheen alle periodes is er quasi geen aandacht voor mogelijke positieve gevolgen. Geen enkele parlementaire vraag heeft het daar over. Het vastgestelde gebrek aan aandacht voor mogelijke positieve gevolgen is uitzonderlijk: voor geen enkele andere categorie ligt de dekkinggraad doorheen de hele legislatuur zo laag.

Wat betreft de aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU in het bijstaan van de zwaarst getroffen landen (namelijk Griekenland en Italië), lijkt er doorheen de tijd opnieuw weinig evolutie in de cijfers te zitten. De hypothese hierbij klonk dat we na de Italiaanse parlementsverkiezingen van maart 2018 meer aandacht voor de Unies verantwoordelijkheid zouden zien, maar dat is dus niet het geval. De cijfers variëren hier voor elke periode tussen 5,5 procent en 10,5 procent dekkinggraad. Het gaat hier voornamelijk om vragen waarin de Unie bijvoorbeeld wordt opgeroepen om Griekenland en Italië financieel en/ of logistiek bij te staan, of om vragen waarin de nood aan herverdeling van vluchtelingen tussen de verschillende EU-landen wordt aangekaart. Zo is er bijvoorbeeld de volgende passage uit een vraag van Julia Pitera:

“(...) In its three progress reports, the European Commission appealed again to Member States to increase the pace of relocation, in connection with the migration pressure imposed upon Italy and Greece. At present, the relocation pace is much slower than expected, i.e. instead of 3 000

monthly relocations from Greece and 1 500 from Italy, there were only 2 000 relocations in February 2017 (...) How is the Commission going to persuade Member States to participate in the relocation programme or to increase the scope of their activity? (...)” (European Parliament, n.d.)

De aandacht voor het humanitaire aspect is behoorlijk groot. Dit is de categorie met de op een na hoogste dekkingsgraad. Een belangrijke vaststelling is dat die aandacht niet lijkt af te nemen doorheen de tijd en niet duidelijk toeneemt of afneemt na bepaalde gebeurtenissen. Bovendien zijn opmerkingen of bezorgdheden rond het humanitaire aspect van de vluchtelingenkwestie heel vaak het hoofdonderwerp van een vraag, wat bij de andere categorieën vaak niet het geval is (bijvoorbeeld bij de categorieën ‘Aandacht voor de grondoorzaken’ of ‘Aandacht voor de hoeveelheden’). Wat opvalt is dat behoorlijk wat vragen focussen op het lot van kinderen op de vlucht en vrouwelijke vluchtelingen (die bijvoorbeeld aan seksueel geweld worden blootgesteld in de vluchtelingenkampen). Een mooi voorbeeld van een vraag die focust op het humanitaire aspect komt van Elissavet Vozemberg-Vrionidi, waaruit volgend fragment komt:

“The extreme weather in Greece over the last few days has highlighted the huge shortcomings of the reception facilities for refugees and migrants throughout Greece. Despite the pledges made by the relevant Ministry, thousands of asylum-seekers are still living in tents under extreme conditions and are unable to protect themselves from the cold and snow. Many refugee camps have been deemed unsuitable for the winter (...)” (European Parliament, n.d.)

De twee laatste categorieën ontstonden niet op basis van de literatuur, maar werden meegenomen uit mijn onderzoekspaper. Het gaat hier om de categorieën ‘aandacht voor het intern Europees management’ en ‘aandacht voor het management buiten Europa’. Bij die eerste categorie gaat het dus over de interne, Europese aanpak van de vluchtelingen- en migratiestromen. Hierbij valt op dat er veel vragen handelden over de precieze kwantitatieve verdeling van vluchtelingen binnen de Unie. Zo was er heel veel aandacht voor het spreidingsplan¹⁴. Wat betreft de aandacht voor de situatie van vluchtelingen en het beheer van het migratievraagstuk in landen buiten Europa, valt op dat er vaak over de situatie van vluchtelingen in Turkije werd gepraat en over de grote inspanningen van buurlanden van Syrië (zoals Jordanië en Libanon). Een voorbeeld van de aandacht voor het management buiten Europa is volgend fragment uit een vraag van Adam Szejnfeld:

“In September 2015, I visited Lebanon and Jordan to meet Syrian refugees in the camps of Minieh and Zaatari. I held talks with the heads of the UN agencies (HCR and WFP) and the NGOs responsible for managing these camps. All gave me the same urgent warning: given the

---

¹⁴ In juli 2015 trad een EU-spreidingsplan in werking. Meer dan 22 000 personen zouden in de periode 2015-2017 herverdeeld worden binnen de landen van de Europese Unie. Hiermee wou men de vluchtelingenstroom beter coördineren (Europese Commissie, 2017a).

downward trend in international aid, there will be insufficient resources by the end of the year to feed the refugees encamped at the borders with Syria and provide them with basic services (...)
(European Parliament, n.d.)

Wat betreft deze twee laatste categorieën is echter het verschil in dekkinggraad het interessantst. Er blijkt namelijk veel meer aandacht te zijn voor het intern Europese management dan voor het management buiten de EU. Het verschil in dekkinggraad bedraagt tijdens alle periodes tussen de 20,5 en 26,5 procentpunten. Dat verschil neemt dus niet duidelijk toe of af doorheen de tijd en stijgt of daalt niet duidelijk na een of meerdere van de geselecteerde gebeurtenissen.

5.2. Geografisch perspectief

Vervolgens werden de parlementaire vragen ook geanalyseerd met aandacht voor geografische verschillen. Hierbij was er een groep vragen van Italiaanse en Griekse parlementsleden, een groep vragen van Oost-Europese parlementsleden, en ten slotte een groep vragen van parlementsleden met alle andere mogelijke nationaliteiten. Zo moesten ook de tweede deelvraag en de bijhorende hypothesen beantwoord worden.

De dekkinggraad van de categorie ‘Aandacht voor mogelijke oplossingen’ ligt voor elke groep nationaliteiten ongeveer even hoog. Ook wat betreft de aard van de mogelijke oplossingen doen er zich weinig verschillen voor tussen de verschillende landengroepen: de aandacht voor oplossingen van de grondoorzaken is voor alle groepen miniem en meestal gaat het om andere soorten oplossingen, zoals reeds aangehaald in ‘5.1. Algemene beschrijving en temporeel perspectief’. Een zeldzaam voorbeeld van aandacht voor mogelijke oplossingen voor de grondoorzaken is een vraag van het Grieks parlements lid Elissavet Vozemberg-Vrionidi, waarin ze het (even) over het Emergency Trust Fund¹⁵ heeft (European Parliament, n.d.). In lijn met de geringe aandacht voor oplossingen van de grondoorzaken is ook de aandacht voor grondoorzaken zelf bijzonder beperkt en is er ook daarin weinig verschil tussen de verschillende landengroepen.

Wat de aandacht voor het aantal vluchtelingen en migranten betreft kunnen we kort zijn: de dekkinggraad van die categorie varieert voor alle landengroepen tussen 5,5 en 10 procent. We stonden reeds eerder stil bij de manier waarop die aantallen precies aan bod komen in de parlementaire vragen. Ook wat betreft de aandacht voor positieve gevolgen kunnen we hier kort zijn: die was voor alle periodes reeds quasi onbestaande, en dat verandert uiteraard niet door de vragen op een andere manier met elkaar te vergelijken.

---

¹⁵ ‘The European Union Emergency Trust Fund for stability and addressing root causes of irregular migration and displaced persons in Africa’ is de volledige naam van het EU-instrument dat zich moet richten op het aanpakken van de grondoorzaken van instabiliteit en irreguliere migratie in Afrika (Europese Commissie, n.d., 15 april).

Ook wat betreft de algemene aandacht voor de mogelijke negatieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten lijken de verschillen beperkt. Wat hier wel interessant is, is het verschil in aandeel van de drie subcategorieën. Terwijl zowel de vragen van de Italiaanse en Griekse parlementsleden als die van de overige (Noord- en West-Europese) parlementsleden ongeveer even veel aandacht besteden aan mogelijke negatieve economische gevolgen als aan negatieve veiligheidsgevolgen, is dat voor de parlementaire vragen van Oost-Europese Europarlementariërs niet het geval. Daar ligt de focus namelijk grotendeels op mogelijke negatieve veiligheidsgevolgen: van de totale hoeveelheid tekst die over mogelijke negatieve gevolgen gaat, gaat het overgrote deel over negatieve veiligheidsgevolgen. De aandacht voor negatieve economische gevolgen en andere soorten negatieve gevolgen is erg beperkt. Het Tsjechisch parlements lid Tomáš Zdechovský levert met een parlementaire vraag over het risico op radicalisering van mensen in vluchtelingenkampen een voorbeeld van de aandacht voor mogelijke negatieve veiligheidsgevolgen. Uit die vraag komt volgend fragment:

“(...) The journalist also said he witnessed the frequent radicalisation of more vulnerable refugees by local radical Muslims in many facilities. This may lead to a real increase in the risk of terrorist acts in EU countries. Is the Commission aware that migrants can easily be radicalised in refugee facilities? Does the Commission intend to take concrete steps to stop these activities?” (European Parliament, n.d.).

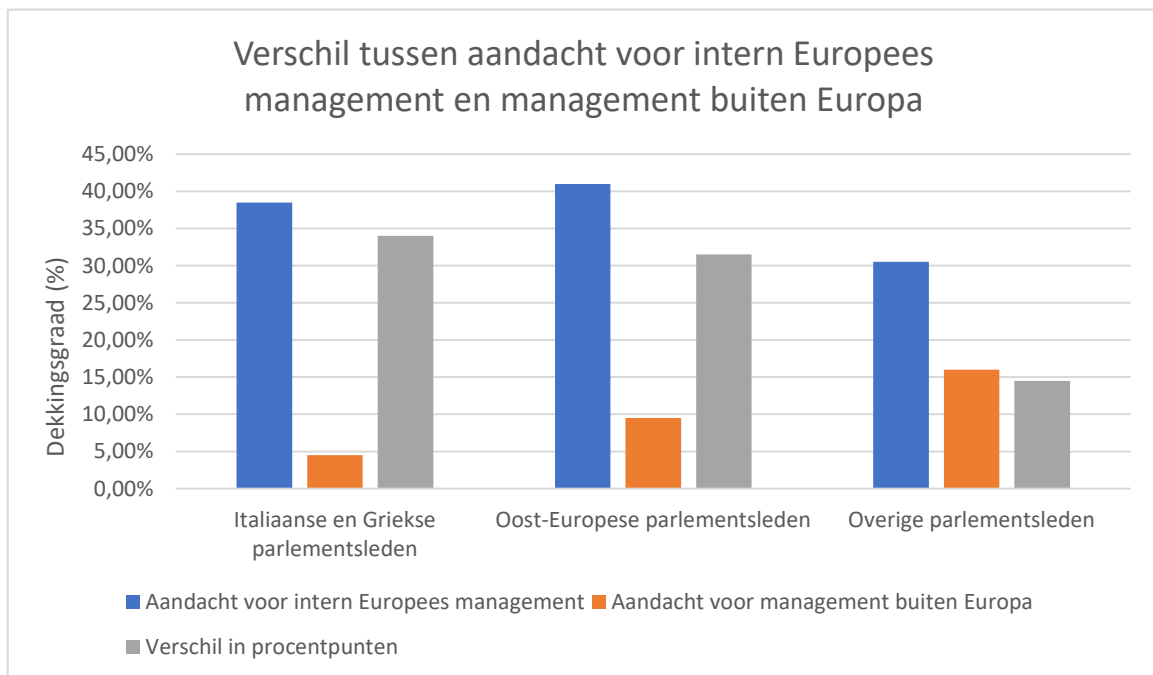
De eerste categorie waar zich een duidelijk verschil voordoet, is de categorie ‘Aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU’. Hierbij gaat het, zoals gezegd, over het benadrukken van de verantwoordelijkheid van de EU om de zwaarst getroffen landen op een of andere manier bij te staan in het beheer van de vluchtelingencrisis. De dekkingsgraad ligt hier voor de vragen van de Italiaanse en Griekse EVP-fractieleden een pak hoger dan voor die van de andere parlementsleden: voor de vragen van Grieken en Italianen gaat het om meer dan zestien procent, voor de vragen van de twee andere landengroepen gaat het om nauwelijks twee procent. In andere EU-landen dan Italië en Griekenland was er dus bijzonder weinig aandacht voor het bijstaan van de zwaarst getroffen landen.

Ook wat betreft de aandacht voor het humanitaire aspect liggen de cijfers behoorlijk uit elkaar. Ook daaraan besteden de Italiaanse en Griekse parlementsleden veruit het meeste aandacht (met een dekkingsgraad van ongeveer 19 procent). De Oost-Europese parlementsleden hebben dan weer veruit het minste aandacht voor de humanitaire kwestie (een dekkingsgraad van zo een zeven procent), de overige parlementsleden zitten daar ergens tussenin (ongeveer 12,5 procent). Een mooi voorbeeld van aandacht voor het humanitaire aspect is volgend fragment uit een parlementaire vraag, gesteld door meerdere EVP-fractieleden:

“(...) The number of residents in these camps has increased tenfold in a matter of months. Living conditions are particularly harsh for women, both in terms of food and security.

The situation regarding their health is, however, particularly alarming: women living in precarious and totally unsanitary conditions, with hygiene becoming critical, especially for pregnant women, with very little access to the very few toilets and no electricity. There is an urgent need to install accommodation and set up gender-segregated health, advisory and emergency services with a sufficient amount of suitable equipment (...) (European Parliament, n.d.)

Wat betreft de twee laatste categorieën ('Aandacht voor het intern Europees management' en 'Aandacht voor het management buiten Europa') is het opnieuw interessant om de twee onderling te vergelijken. Daarbij valt op dat het verschil tussen de aandacht voor het intern Europees management en het management buiten Europa een pak groter is bij Italiaanse en Griekse en Oost-Europese parlementsleden dan bij overige parlementsleden. De groep 'overige parlementsleden' blijkt dus veel meer aandacht te hebben voor de situatie en het lot van vluchtelingen buiten Europa, terwijl Oost-Europese, Griekse en Italiaanse parlementsleden vooral focussen op het intern Europees management. Het is hierbij belangrijk om op te merken dat ook de 'overige' parlementsleden verhoudingsgewijs meer aandacht hebben voor de intern Europese situatie dan de situatie elders, maar het verschil is een stuk kleiner. Dat zie je ook op onderstaande grafiek.

6. Conclusies

Na het overlopen van de onderzoeksresultaten kunnen we de onderzoeksvragen en hypotheses beantwoorden. Daarbij is het belangrijk om oog te hebben voor de besproken literatuur (zie '2. Literatuuronderzoek').

6.1. Centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidde 'Hoe is het vluchtelingen- en migratiediscours bij de Europese Volkspartij in het Europees Parlement geëvolueerd gedurende de legislatuur 2014-2019?'.

In het literatuuronderzoek en de probleemstelling werd duidelijk hoe met deze masterproef een toevoeging aan de bestaande literatuur kon worden geboden: ten eerste door de vluchtelingencrisis van 2015 expliciet als een mogelijk keerpunt te beschouwen, ten tweede door te focussen op een specifieke politieke context. Het is alvast duidelijk dat de crisis van 2015 binnen de specifieke politieke context van het Europees Parlement geen duidelijk keerpunt is geweest. Voor alle onderzochte categorieën schommelen de dekkingsgraden over de vier periodes heen rond hetzelfde cijfer. Er is bij geen enkele categorie sprake van een duidelijke richting waarin de cijfers evolueren. Wat betreft de aandacht voor negatieve gevolgen is het wel zo dat de focus vanaf de derde periode (die begint met de aanslagen in Brussel) verschuift van negatieve economische gevolgen naar negatieve veiligheidsgevolgen. Ook die verschuiving is echter heel beperkt. Het antwoord op de centrale onderzoeksvraag luidt dan ook dat er geen sprake was van een duidelijke verandering in het discours van de EVP-fractie in het Europees Parlement tijdens de legislatuur 2014-2019. Het discours vertoont vanaf het begin bepaalde eigenschappen, en die veranderen weinig tot niet doorheen de tijd.

Als het discours doorheen de legislatuur zo goed als hetzelfde is gebleven, is het uiteraard belangrijk om dat discours nauwkeurig te beschrijven. Dat zal ook helpen om de deelvragen te beantwoorden. Ten eerste is er behoorlijk wat aandacht voor mogelijke oplossingen, die ervoor moeten zorgen dat de migratiestroom ingedijkt of beter beheerd wordt. Daarbij is het echter duidelijk dat er nauwelijks aandacht is voor het oplossen van de grondoorzaken van vluchtelingen- en migratiestromen. Het gaat haast altijd over andere soorten oplossingen, waarbij men bijvoorbeeld aandringt op het sluiten van terugnameakkoorden met andere landen. Dat gebrek aan aandacht voor het oplossen van de grondoorzaken ligt in lijn met de geringe aandacht voor de grondoorzaken op zich. In de parlementaire vragen van de EVP-leden werd er namelijk nauwelijks gesproken over die grondoorzaken, zoals oorlog, instabiliteit, armoede of klimatologische omstandigheden.

Het discours wordt verder ook gekenmerkt door de aandacht voor het aantal vluchtelingen en migranten. In heel wat parlementaire vragen wordt benadrukt dat het om een groot aantal vluchtelingen en migranten gaat, of dat men bijvoorbeeld een nog grotere instroom verwacht in de toekomst. Dit is wel zelden het hoofdonderwerp van een vraag. Verder is er in het discours eerder weinig aandacht voor mogelijke negatieve gevolgen. Daarbij wordt er vooral gefocust op negatieve veiligheids- en economische gevolgen. De beperkte aandacht voor negatieve gevolgen betekent echter niet dat er veel plaats is voor het bespreken van positieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten. De aandacht daarvoor is quasi onbestaande. Voor geen enkel ander onderzocht discourskenmerk is het gebrek aan aandacht zo duidelijk.

Ook de aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU in het bijstaan van de zwaarst getroffen landen is eerder beperkt. Voor het humanitaire aspect van het vluchtelingen- en migratievraagstuk is dan wel weer veel aandacht. De bijhorende categorie haalde de op een na hoogste dekkinggraad. De meeste aandacht gaat echter naar hoe de vluchtelingenstroom gemanaged moet worden binnen de EU zelf. Het gaat dan bijvoorbeeld over verdeelsleutels voor het aantal vluchtelingen dat elk land moet opnemen of over de nood aan een betere coördinatie van het beleid van de verschillende EU-landen. Wat daarbij vooral interessant is, is het contrast met de beperkte aandacht voor het management van de vluchtelingencrisis en de situatie van vluchtelingen buiten Europa.

6.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek: deelvraag 1

Met de hierboven geformuleerde conclusies kunnen we nu ook de eerste deelvraag beantwoorden. Die deelvraag luidde 'Evolueert het vluchtelingen- en migratiediscours bij de EVP-fractie in het Europees Parlement in dezelfde richting als het vluchtelingen- en migratiediscours in de nieuwsmedia?'.

Het antwoord op die vraag is negatief. Uit het nieuwsmediaonderzoek bleek dat de voorgestelde oplossingen na verloop van tijd steeds minder gericht waren op het wegnemen van de grondoorzaken van vluchtelingen- en migratiestromen. In de plaats kwam meer aandacht voor zogenaamde 'Fort Europa'-oplossingen, die meer repressief van aard zijn (Berry et al., 2016). Uit het onderzoek in deze masterproef bleek niet dat de aandacht voor het oplossen van de grondoorzaken doorheen de tijd afnam, hoewel ze weliswaar doorheen de hele onderzochte periode erg beperkt is. Ook de aandacht voor de grondoorzaken zelf, los van mogelijke oplossingen ervoor, leek in de nieuwsmedia af te nemen (Berry et al., 2016; Chouliaraki & Zaborowski, 2017). Ook dat werd niet bevestigd in het uitgevoerde onderzoek.

Verder bleek in de nieuwsmedia ook de aandacht voor de mogelijke nadelen toe te nemen (Chouliaraki & Zaborowski, 2017; Eberl et al., 2018; Greussing & Boomgaarden, 2017; Hovden, Mjelde & Gripsrud, 2018; Joris et al., 2018, pp. 59-80). Ook dat is bij de EVP-fractie in het Europees

Parlement niet het geval. De aandacht voor mogelijke negatieve gevolgen is daar doorheen de hele legislatuur sowieso eerder beperkt. In de nieuwsmedia bleek ook de aandacht voor de mogelijke voordelen van de komst van vluchtelingen en migranten af te nemen (Berry et al., 2016; Joris et al., 2018, pp. 59-80). Die afname doet zich niet voor in het EVP-discours, maar de aandacht voor de mogelijke positieve gevolgen is er hoe dan ook quasi onbestaande. Ook de aandacht voor het humanitaire aspect nam in de nieuwsmedia af doorheen de tijd (Greussing & Boomgaarden, 2017; Hovden et al., 2018). Ook dat stellen we niet vast in de context van het Europees Parlement, waar de aandacht voor het humanitaire aspect doorheen de hele legislatuur behoorlijk groot is.

Bij de vaststelling dat het nieuwsmediadiscours en het EVP-discours niet in dezelfde richting evolueren, hoort een belangrijke nuance. Los van het verschil in evolutie vertonen de twee discoursen namelijk wel degelijk bepaalde gelijkenissen. Zo was er in beide gevallen sprake van 'collectivering' (Chouliaraki & Zaborowski, 2017). Het aantal vluchtelingen en migranten wordt in beide contexten vaak benadrukt, waarbij de mensen in kwestie vooral als lid van een grote groep in plaats van als individu worden voorgesteld (Chouliaraki & Stolic, 2017; De Cock et al., 2019; Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016; Lams, 2018). Ook het gebrek aan aandacht voor de grondoorzaken en de oplossingen daarvoor manifesteert zich in beide contexten (Berry et al., 2016; Chouliaraki & Zaborowski, 2017). De duidelijkste gelijkenis is echter het gebrek aan aandacht voor de mogelijke positieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten (Berry et al., 2016; Joris et al., 2018, pp. 59-80). Daarin verschillen het nieuwsmediadiscours en het EVP-discours nauwelijks. Voor alle duidelijkheid: deze gelijkenissen worden voor de volledigheid vermeld, maar veranderen niets aan het negatief antwoord op de eerste deelvraag. De evolutie die zich in het nieuwsmediadiscours voltrok, deed zich namelijk niet voor bij de EVP-fractie.

6.3. Verschillen tussen landen: deelvraag 2

De tweede deelvraag luidde 'Zijn er landen die afwijken van de andere landen?'. De hypotheses die daarbij hoorden waren:

- We verwachten bij Griekse en Italiaanse Europarlementsleden meer aandacht voor het humanitaire aspect en voor de verantwoordelijkheid van de EU.
- We verwachten bij Oost-Europese Europarlementsleden meer aandacht voor de mogelijke veiligheidsproblemen en minder aandacht voor het humanitaire aspect.

Het antwoord op de tweede deelvraag is positief. In lijn met de geografische verschillen die werden vastgesteld in het nieuwsmediaonderzoek (Berry et al., 2016; De Cock et al., 2019; Hovden, Mjelde & Gripsrud, 2018) zijn er ook hier belangrijke verschillen tussen de verschillende nationaliteiten. Zo blijkt, los van de concrete hypotheses, dat Europarlementariërs van de groep 'overige landen' (wat men onder de brede noemer 'Noord- en West-Europese landen' zou kunnen plaatsen) verhoudingsgewijs een pak meer aandacht hebben voor het beheer van de vluchtelingenkwestie

buiten Europa (de categorie ‘Aandacht voor het management buiten Europa’). In Griekenland en Italië en de Oost-Europese landen ligt de focus veel meer op het intern Europees management. Dat is een eerste vaststelling die ons ertoe brengt de tweede deelvraag positief te beantwoorden.

Daarbij komt nog eens dat de geformuleerde hypothesen bevestigd worden, zowel voor Italië en Griekenland als voor de Oost-Europese landen:

- In lijn met de bevindingen uit het nieuwsmediaonderzoek van Berry et al. (2016) en Colombo (2018) zien we uitzonderlijk veel aandacht voor het humanitaire aspect bij Italiaanse en Griekse Europarlementsleden. Bij de twee andere landengroepen is de aandacht daarvoor een stuk beperkter. Ook hebben Italiaanse en Griekse EVP-parlementsleden meer aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU, wat eveneens overeenkomt met de in het nieuwsmediaonderzoek vastgestelde geografische verschillen (Boukala & Dimitrakopoulou, 2018; Colombo, 2018).
- Oost-Europese EVP-fractieleden leken wel degelijk de minste aandacht te hebben voor het humanitaire aspect. Die aandacht is namelijk niet alleen beperkter dan bij de Italiaanse en Griekse parlementsleden, die er uitzonderlijk veel aandacht voor hebben, maar ook een stuk kleiner dan bij de groep ‘overige parlementsleden’. Die vaststelling ligt in lijn met het beperkte nieuwsmediaonderzoek over het Oost-Europese discours (Corbu et al., 2017; Tkaczyk, 2017). Bij de hypothese over de grotere aandacht voor veiligheidsrisico’s bij Oost-Europese parlementsleden is nuance aangewezen: in absolute cijfers is het verschil in aandacht weinig spectaculair, maar als er door de Oost-Europese Europarlementariërs over de mogelijke negatieve gevolgen van de instroom wordt gepraat, gaat het bijna altijd over veiligheidsrisico’s. In andere EU-landen wordt daarentegen ongeveer even veel aandacht besteed aan negatieve economische gevolgen als aan veiligheidsrisico’s, wanneer het over mogelijke negatieve gevolgen gaat. Het verschil ligt dus in de verhoudingen: het gaat op zich niet veel meer over negatieve gevolgen bij de Oost-Europese parlementariërs, maar als het daar over gaat focussen ze wel meer op negatieve veiligheidsgevolgen.

De geografische verschillen zijn overzichtelijk weergegeven in onderstaande tabel.

Dimensie	Landengroep	Italië en Griekenland	Oost-Europa	Overige landen
Verskil tussen aandacht voor intern Europees management en management buiten Europa		Groot	Groot	Kleiner
Aandacht voor het humanitaire aspect		Veel	Weinig	Tussen Italië en Griekenland en Oost-Europa
Aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU		Zeer veel	Zeer weinig	Zeer weinig
Proportionele aandacht voor negatieve veiligheidsgevolgen		Even belangrijk als negatieve economische gevolgen	Dominant binnen aandacht voor negatieve gevolgen	Even belangrijk als negatieve economische gevolgen

6.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen: deelvraag 3

De derde deelvraag was ‘Doen er zich bepaalde evoluties voor na een/ meerdere van de geselecteerde gebeurtenissen?’. Daarbij hoorden drie hypothesen:

- We verwachten na de verdrinking van Alan Kurdi meer aandacht voor het humanitaire aspect.
- We verwachten na de aanslagen in Brussel meer aandacht voor de mogelijke veiligheidsproblemen.
- We verwachten na de Italiaanse parlementsverkiezingen meer aandacht voor de verantwoordelijkheid van de EU.

Het antwoord op de derde deelvraag is negatief. De breuklijnen in het discours lijken binnen de specifieke context van het Europees Parlement tussen landen(groepen) te liggen in plaats van tussen periodes, en het discours lijkt geen ingrijpende veranderingen te vertonen na de geselecteerde gebeurtenissen. Dat is een opmerkelijk verschil met de nieuwsmedia, waarvoor verschillende onderzoekers reeds een zekere discoursverandering vaststelden na bepaalde sleutelmomenten (bijvoorbeeld Chouliaraki & Zaborowski, 2017; Joris et al., 2018, pp. 59-80). De drie bijhorende hypothesen worden dus ook niet bevestigd. Terwijl Chouliaraki & Zaborowski (2017) spreken over een “humanitaire periode” na de verdrinking van Alan Kurdi en ze, samen met Joris et al. (2018, pp. 59-80), een toegenomen aandacht zien voor veiligheidsrisico’s na de aanslagen in Brussel, lijkt geen van die gebeurtenissen een keerpunt geweest te zijn in het discours van de EVP-fractie in het Europees Parlement. Ook de Italiaanse parlementsverkiezingen van maart 2018 zorgden niet voor een duidelijke discoursverandering.

Een nuance hierbij is dat er zich na de aanslagen in Brussel (dus tijdens de derde en vierde periode) een kleine, specifieke verandering voordoet. Vanaf dan gaat het meestal over veiligheidsrisico’s als er over de mogelijke negatieve gevolgen van de instroom wordt gepraat. Daarvoor gaat het vooral over negatieve economische gevolgen. Het gaat voor alle duidelijkheid over een verandering in verhoudingen. In absolute cijfers is de verschuiving bijzonder klein. Het is interessant om deze vaststelling voor de volledigheid te vermelden, maar ze verandert weinig aan het antwoord op de derde deelvraag. Daarvoor is de verandering simpelweg te beperkt.

7. Besluit

Deze masterproef begon met de vraag of de vluchtelingencrisis van 2015 een keerpunt is geweest in het spreken over vluchtelingen en migranten binnen de EU. Het antwoord op die vraag blijkt, alvast binnen een specifiek politieke context, negatief te zijn.

Het vluchtelingen- en migratiediscours bij de EVP-fractie in het Europees Parlement verandert weinig doorheen de legislatuur 2014-2019. Het discours vertoont vanaf het begin bepaalde kenmerken, en die blijven doorheen de vijf jaar van de legislatuur behouden. Zo is er weinig aandacht voor de grondoorzaken en de oplossingen daarvoor en voor mogelijke positieve gevolgen van de komst van vluchtelingen en migranten. Er is wel heel wat aandacht voor de hoeveelheid vluchtelingen en migranten, het humanitaire aspect en het intern Europees management. Dat laatste staat in schril contrast met het gebrek aan aandacht voor het management buiten Europa. De breuklijnen in het discours situeren zich enkel tussen landen en niet tussen tijdsperiodes. Dat is een duidelijk verschil met het nieuwsmediadiscours, dat veranderde doorheen de tijd. Het uitgevoerde onderzoek maakt dan ook duidelijk dat bevindingen uit het uitgebreide nieuwsmediaonderzoek niet zonder meer gekopieerd mogen worden naar een politieke context.

Bij het uitgevoerde onderzoek dienen een aantal belangrijke kanttekeningen gemaakt te worden. Ten eerste is er de beperkte veralgemeenbaarheid van de bevindingen. We focusten specifiek op de EVP-fractie in het Europees Parlement. De conclusies zijn dan ook niet zomaar uit te breiden naar andere fracties, naar het volledige Europees Parlement, of naar de EU als instelling. Bovendien zijn parlementaire vragen maar een klein deel van het parlementaire werk. De hier geformuleerde analyses gelden dus slechts voor een heel specifieke context. Dat neemt uiteraard niet weg dat ze ons reeds iets bijleren over het verschil tussen het discours in de nieuwsmedia en dat in een specifieke politieke omgeving.

Ten tweede moet er rekening worden gehouden met de beperkte steekproefgrootte. Er werden 149 parlementaire vragen geanalyseerd. Dat was het hoogst haalbare in de context van deze masterproef, maar het zou uiteraard interessant zijn om een gelijkaardig onderzoek uit te voeren met een grotere steekproefgrootte. Het beperkt aantal geanalyseerde vragen zorgt er bovendien voor dat een aantal Europarlementariërs mogelijk een iets grotere invloed hebben op de resultaten. Verschillende Europarlementariërs stellen namelijk een groot aantal vragen rond het vluchtelingen- en migratiethema.

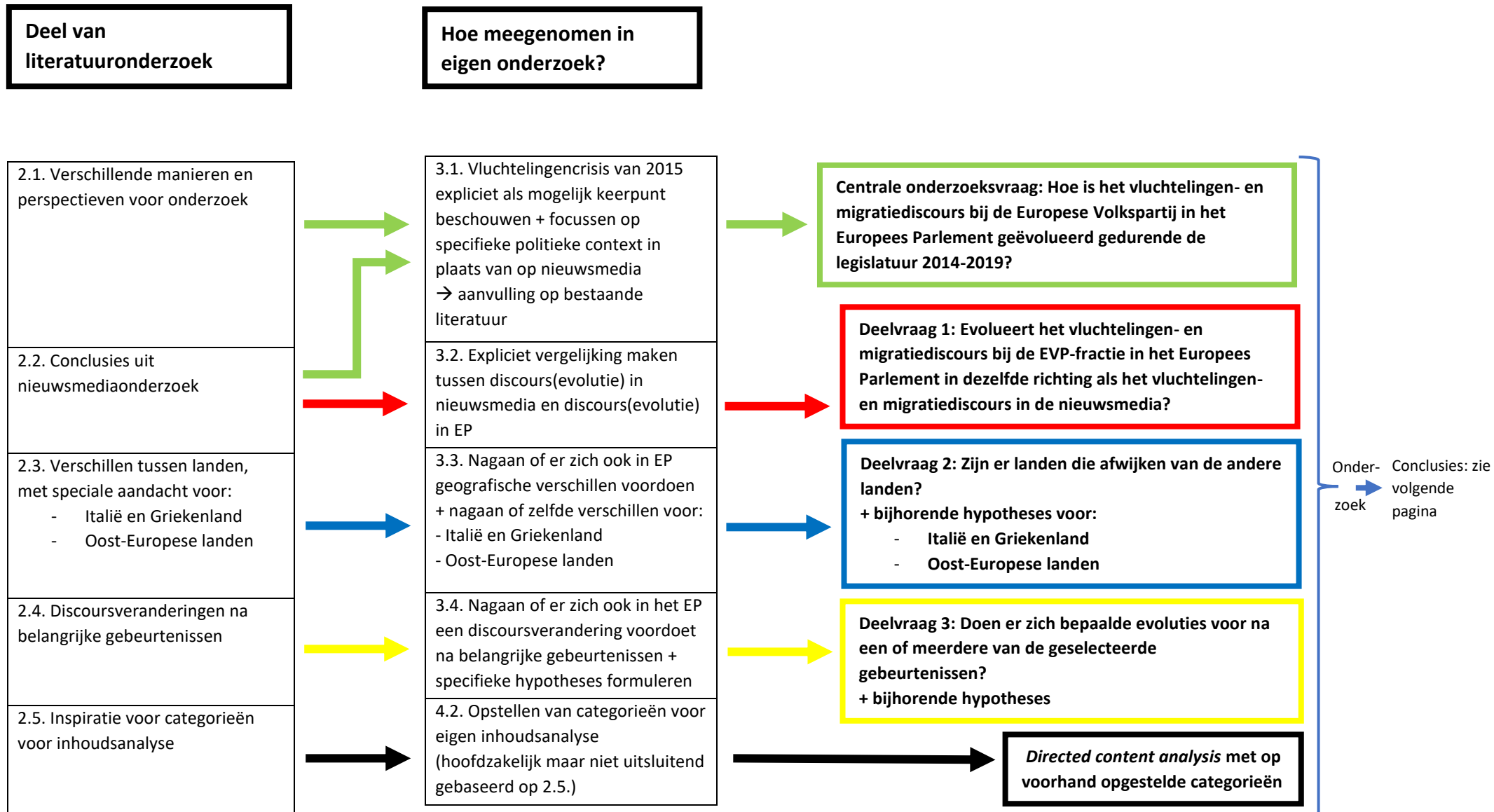
Ten derde is er het feit dat het discours over vluchtelingen en migranten hier samen werd geanalyseerd. Dat is echter niet per se een beperking en werd uitgebreid gemotiveerd. Dat neemt niet weg dat het interessant kan zijn om in toekomstig onderzoek na te gaan of er zich op sommige

vlakken toch geen verschil voordoet in het discours over respectievelijk vluchtelingen en migranten. Het blijft weliswaar moeilijk om dat onderscheid heel duidelijk te maken.

Een andere interessante suggestie voor toekomstig onderzoek is om nog fijnmaziger te werk te gaan. Zo werd er nu bijvoorbeeld voor gekozen om de parlementaire vragen eerst volgens een uitsluitend temporeel perspectief, en vervolgens volgens een uitsluitend geografisch perspectief te vergelijken. Dat was aangewezen wegens het beperkte bronnenmateriaal: er waren niet voor elke landengroep per periode voldoende parlementaire vragen beschikbaar. In een uitgebreider onderzoek zou het eventueel wel mogelijk zijn om ook per landengroep de evolutie na te gaan en om per periode voor elke afzonderlijke landengroep conclusies te formuleren.

Tot slot is het zo dat de vier periodes waarmee gewerkt werd in dit onderzoek behoorlijk lang zijn. Dat was een bewuste keuze (zie '4. Methodologie en onderzoeksdesign'), maar het zou toch interessant kunnen zijn om in toekomstig onderzoek nog fijnmaziger de evolutie van het discours te analyseren. Zo zou bijvoorbeeld onderzocht kunnen worden of er zich een verandering in het discours voordoet in de eerste weken na een bepaalde gebeurtenis, of zouden er meer gebeurtenissen geselecteerd kunnen worden. De mogelijkheden voor verder onderzoek zijn dus talrijk.

Samenvattend schema

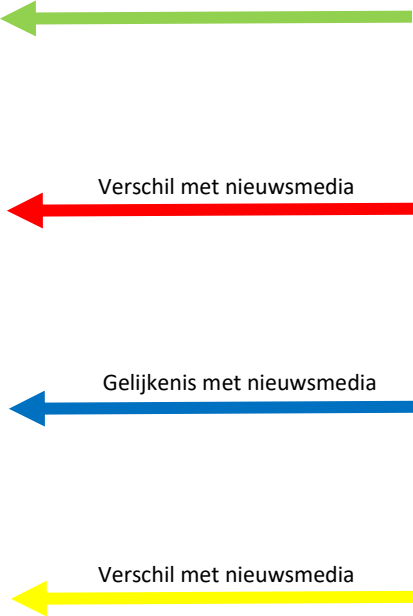

Deel van literatuuronderzoek

Conclusie

2.1. Verschillende manieren en perspectieven voor onderzoek
2.2. Conclusies uit nieuwsmediaonderzoek
2.3. Verschillen tussen landen, met speciale aandacht voor: <ul style="list-style-type: none"> - Italië en Griekenland - Oost-Europese landen
2.4. Discoursveranderingen na belangrijke gebeurtenissen

6.1. Weinig evolutie in het discours, kenmerken blijven doorheen de hele legislatuur behouden
6.2. Geen gelijkaardige discousevolutie als in de nieuwsmedia, ondanks aantal overeenkomsten in discours op zich
6.3. Wel degelijk geografische verschillen, zowel afwijkingen bij Italië en Griekenland als bij Oost-Europese landen
6.4. Geen duidelijke discoursveranderingen na de geselecteerde gebeurtenissen

Kleuren:

- betreft centrale onderzoeksvraag
- betreft deelvraag 1
- betreft deelvraag 2
- betreft deelvraag 3
- betreft onderzoeksdesign/ categorieën voor inhoudsanalyse

Referenties

Amnesty International (2014). *The world's pitiful response to Syria's refugee crisis*.

Geraadpleegd op www.amnesty.org/en/latest/news/2014/12/world-s-pitiful-response-syria-s-refugee-crisis/.

Amnesty International (2019). *Turkey: Sent to a war zone: Turkey's illegal deportations of Syrian refugees*. Geraadpleegd op

www.amnesty.org/download/Documents/EUR4411022019ENGLISH.pdf

Amnesty International (n.d.). *BULGARIA 2017/2018*. Geraadpleegd op 20 maart 2020 op www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/bulgaria/report-bulgaria/

Berry, M., Garcia-Blanco, I. & Moore, K. (2016). *Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: A content analysis of five European countries*. Geraadpleegd op

orca.cf.ac.uk/87078/1/UNHCR-%20FINAL%20REPORT.pdf

Bielicki, J. (2018). Cologne's New Year's Eve sexual assaults: The turning point in German media coverage. In G. Dell'Orto & I. Wetzstein (Eds.), *Refugee News, Refugee Politics* (pp. 184-190). Abingdon: Routledge.

Bleiker, R., Campbell, D., Hutchison, E. & Nicholson, X. (2013). The visual dehumanisation of refugees. *Australian Journal of Political Science*, 48(4), 398-416.

Boffey, D. & Smith, H. (2019). *Oxfam condemns EU over 'inhumane' Lesbos refugee camp*.

Geraadpleegd op www.theguardian.com/world/2019/jan/09/oxfam-criticises-eu-inhumane-lesbos-refugee-camp-moria

Bojadžijev, M. & Mezzadra, S. (2015). *"Refugee crisis" or crisis of European migration policies?* Geraadpleegd op www.focaalblog.com/2015/11/12/manuela-bojadzijeve-and-sandro-mezzadra-refugee-crisis-or-crisis-of-european-migration-policies/

Boukala, S. & Dimitrakopoulou, D. (2018). Absurdity and the “blame game” within the Schengen area: Analyzing Greek (social) media discourses on the refugee crisis. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 179-197.

Brown, J. A. (2016). The new "Southern Strategy:" immigration, race, and "welfare dependency" in contemporary US Republican political discourse. *Geopolitics, History and International Relations*, 8(2), 22.

Bulman, M. (2018). *More than a thousand refugees suffer 'inhumane' living conditions in Calais and Dunkirk, warns UN*. Geraadpleegd op www.independent.co.uk/news/world/europe/calais-refugees-living-conditions-france-dunkirk-un-warning-jungle-migrant-crisis-latest-a8288516.html.

Chouliaraki, L. & Stolic, T. (2017). Rethinking media responsibility in the refugee ‘crisis’: a visual typology of European news. *Media, Culture & Society*, 39(8), 1162-1177.

Chouliaraki, L. & Zaborowski, R. (2017). Voice and community in the 2015 refugee crisis: A content analysis of news coverage in eight European countries. *International Communication Gazette*, 79(6-7), 613-635.

Colombo, M. (2018). The representation of the “European refugee crisis” in Italy: Domopolitics, securitization, and humanitarian communication in political and media discourses. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 161-178.

Cooper, S., Olejniczak, E., Lenette, C. & Smedley, C. (2017). Media coverage of refugees and asylum seekers in regional Australia: A critical discourse analysis. *Media International Australia*, 162(1), 78-89.

Corbu, N., Buturoiu, R. & Durach, F. (2017). Framing the refugee crisis in online media: A Romanian perspective. *Romanian Journal of Communication and Public Relations*, 19(2), 5-18.

Czymara, C. S. & Schmidt-Catran, A. W. (2017). Refugees unwelcome? Changes in the public acceptance of immigrants and refugees in Germany in the course of Europe's 'immigration crisis'. *European Sociological Review*, 33(6), 735-751.

De Cock, R., Sundin, E. & Mistiaen, V. (2019). The Refugee Situation as Portrayed in News Media: A Content Analysis of Belgian and Swedish Newspapers–2015-2017. *Image of Immigrants and Refugees: Public Debate, Media and Policy Agenda*, 39-56.

De Standaard (2015). *EU-spreidingsplan goedgekeurd, 4 landen stemmen tegen*. Geraadpleegd op www.standaard.be/cnt/dmf20150922_01880726

Didden, F. (2019). *Drie jaar EU-Turkije deal: geen gelukkige verjaardag voor vluchtelingen in Turkije*. Geraadpleegd op www.mo.be/opinie/drie-jaar-eu-turkije-deal-geen-gelukkige-verjaardag-voor-vluchtelingen-turkije

Dogachan, D. (2018). EU's refugee crisis: from supra-nationalism to nationalism? *Journal of Liberty and International Affairs*, 3(3), 9-19.

Eberl, J. M., Meltzer, C. E., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., Lind, F. et al. (2018). The European media discourse on immigration and its effects: A literature review. *Annals of the International Communication Association*, 42(3), 207-223.

Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.

European Parliament (n.d.). *Questions and union acts*. Geraadpleegd op www.europarl.europa.eu/plenary/en/parliamentary-questions.html

Europees Parlement (2017). *Migratiecrisis: feiten en cijfers*. Geraadpleegd op www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/society/20170629STO78630/migratiecrisis-feiten-en-cijfers

Europese Commissie (2015). *Standaard-Eurobarometer voorjaar 2015: de burgers vinden immigratie de grootste uitdaging voor de EU*. Geraadpleegd op ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_15_5451

Europese Commissie (2017a). *Resettlement: ensuring safe and legal access to protection for refugees*. Geraadpleegd op ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_resettlement_ensuring_safe_and_legal_access_to_protection_for_refugees_en.pdf

Europese Commissie (2017b). *EU ACTION IN LIBYA ON MIGRATION*. Geraadpleegd op ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_eu_action_in_libya_on_migration_en.pdf

Europese Commissie (2018). *EU-TURKEY STATEMENT*. Geraadpleegd op ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180314_eu-turkey-two-years-on_en.pdf

Europese Commissie (2019). *Spring 2019 Standard Eurobarometer: Europeans upbeat about the state of the European Union – best results in 5 years*. Geraadpleegd op ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_4969

Europese Commissie (n.d.). *EU Emergency Trust Fund for Africa*. Geraadpleegd op 15 april 2020 op ec.europa.eu/trustfundforafrica/index_en

Europese Rekenkamer (2019). *Speciaal verslag. Asiel, herplaatsing en terugkeer van migranten: tijd om de inspanningen op te voeren en de kloof tussen doelstellingen en resultaten te dichten*. Geraadpleegd op www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_24/SR_Migration_management_NL.pdf

Fotopoulos, S. & Kaimaklioti, M. (2016). Media discourse on the refugee crisis: on what have the Greek, German and British press focused? *European View*, 15(2), 265-279.

Frelick, B. & Sunderland, J. (2015). *EU's Approach to Migrants: Humanitarian Rhetoric, Inhumane Treatment*. Geraadpleegd op www.hrw.org/news/2015/04/15/eus-approach-migrants-humanitarian-rhetoric-inhumane-treatment.

Gabrielatos, C. & Baker, P. (2008). Fleeing, sneaking, flooding: A corpus analysis of discursive constructions of refugees and asylum seekers in the UK press, 1996-2005. *Journal of English Linguistics*, 36(1), 5-38.

Geddes, A. (2008). Il rombo dei cannoni? Immigration and the centre-right in Italy 1. *Journal of European Public Policy*, 15(3), 349–366.

Gotev, G. (2018). *Bulgaria under fire for ill-treatment of asylum-seekers*. Geraadpleegd op www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/bulgaria-under-fire-for-ill-treatment-of-asylum-seekers/

Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, 24(2), 105-112.

Greussing, E. & Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1749-1774.

Holmes, S. M. & Castañeda, H. (2016). Representing the “European refugee crisis” in Germany and beyond: Deservingness and difference, life and death. *American Ethnologist*, 43(1), 12-24.

Hovden, J. F. & Mjelde, H. (2019). Increasingly controversial, cultural, and political: The immigration debate in Scandinavian newspapers 1970–2016. *Javnost-The Public*, 26(2), 138-157.

Hovden, J. F., Mjelde, H. & Gripsrud, J. (2018). The Syrian refugee crisis in Scandinavian newspapers. *Communications*, 43(3), 325-356.

Hsieh, H. F. & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.

Joris, W., d'Haenens, L., Van Gorp, B. & Mertens, S. (2018). The refugee crisis in Europe: A frame analysis of European newspapers. In Krishna-Hensel, S. F. (Ed.), *Migrants, Refugees, and the Media: The New Reality of Open Societies* (pp. 59-80). Londen: Routledge.

KhosraviNik, M. (2009). The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers during the Balkan conflict (1999) and the British general election (2005). *Discourse & Society*, 20(4), 477-498.

Knack (2015). *Minstens 28 vluchtelingen verdronken voor Griekse kust*. Geraadpleegd op www.knack.be/nieuws/wereld/minstens-28-vluchtelingen-verdronken-voor-griekse-kust/article-normal-604885.html

Knack (2019). *Griekse kustwacht redt tientallen migranten in de Egeïsche Zee*. Geraadpleegd op www.knack.be/nieuws/wereld/griekse-kustwacht-redt-tientallen-migranten-in-de-egeïsche-zee/article-normal-1414117.html

Kobierecka, A. (2017). Discourse on the Multicultural Policy in Sweden in Light of the Charlie Hebdo Terrorist Attack. *International Studies: Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, 20(1), 47-62.

Krzyżanowski, M. (2018). "We Are a Small Country That Has Done Enormously Lot": The 'Refugee Crisis' and the Hybrid Discourse of Politicizing Immigration in Sweden. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 97-117.

Krzyżanowski, M., Triandafyllidou, A. & Wodak, R. (2018). The Mediatization and the Politicization of the “Refugee Crisis” in Europe. *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 16(1-2), 1-14.

Lams, L. (2018). Discursive constructions of the summer 2015 refugee crisis: A comparative analysis of French, Dutch, Belgian francophone and British centre-of-right press narratives. *Journal of Applied Journalism & Media Studies*, 7(1), 103-127.

Luining, M., Rood, J. & van der Bij, H. (2016). *De oorzaken van de Europese migratiecrisis*. Geraadpleegd op www.clingendael.org/nl/publicatie/de-oorzaken-van-de-europese-migratiecrisis

Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Geraadpleegd op www.researchgate.net/publication/266859800_Qualitative_content_analysis_-_theoretical_foundation_basic_procedures_and_software_solution

Postelnicescu, C. (2016). Europe’s new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. *Europe's journal of psychology*, 12(2), 203.

Quassoli, F. (2013). “Clandestino”: Institutional discourses and practices for the control and exclusion of migrants in contemporary Italy. *Journal of Language and Politics*, 12(2), 203–225.

Rabaey, M. (2016). *'Honderden' bootvluchtelingen verdrinken op weg naar Italië*. Geraadpleegd op www.demorgen.be/nieuws/honderden-bootvluchtelingen-verdrinken-op-weg-naar-italie~be9426e4/

Rheindorf, M. & Wodak, R. (2018). Borders, fences, and limits—Protecting Austria from refugees: Metadiscursive negotiation of meaning in the current refugee crisis. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 15-38.

Saridakis, I. E. & Mouka, E. (2017). *Representations of refugees, asylum seekers and immigrants in the Greek press (2010-2016): a critical corpus-driven study*. Geraadpleegd op www.researchgate.net/profile/Katerina_Strani/publication/325536705_Diversity_in_a_European_context_the_Challenge_of_Creating_a_Shared_Critical_Vocabulary/links/5b133e6a4585150a0a64291d/Diversity-in-a-European-context-the-Challenge-of-Creating-a-Shared-Critical-Vocabulary.pdf#page=409

Spannagel, C., Gläser-Zikuda, M. & Schroeder, U. (2005). Application of qualitative content analysis in user-program interaction research. *Forum: Qualitative Social Research* (vol. 6, nr. 2).

Spindler, W. (2015). *2015: The year of Europe's refugee crisis*. Geraadpleegd op www.unhcr.org/news/stories/2015/12/56ec1ebde/2015-year-europes-refugee-crisis.html

Squires, N. (2013). *Italy mourns 300 dead in Lampedusa migrant boat tragedy*. Geraadpleegd op www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/italy/10355661/Italy-mourns-300-dead-in-Lampedusa-migrant-boat-tragedy.html.

Tkaczyk, M. (2017). Between politicization and securitization: Coverage of the European migration crisis in Czech online news media. *Communication Today*, 8(2), 90-111.

UNHCR (n.d.). *Migrant definition*. Geraadpleegd op 20 maart 2020 op emergency.unhcr.org/entry/44937/migrant-definition

Verenigde Naties (n.d.). *Methodology: Standard country or area codes for statistical use (M49)*. Geraadpleegd op 19 maart 2020 op unstats.un.org/unsd/methodology/m49/

Vollmer, B. & Karakayali, S. (2018). The volatility of the discourse on refugees in Germany. *Journal of Immigrant & Refugee studies*, 16(1-2), 118-139.

Yaylacı, F. G. & Karakuş, M. (2015). Perceptions and newspaper coverage of Syrian refugees in Turkey. *Migration Letters*, 12(3), 238-250.